

KÜLTÜR DÜNYASI

İnsan, memnûn olduğu milletin varlığını ve saadetini düşündüğü
kadar, bütün diğer milletlerinin huzur ve refahını da düşünmeli.

ATATÜRK

Yavuz ABADAN	Konferans ve Üniversitelerimiz
Zekâi BALOĞLU	Milletlerarası Üniversiteler Birliği
Nermin ABADAN	Konferansta Tartışma Konusu Prob- lemeler
Millî Eğitim Bakanının Nutku	
Torres BODET	Demeci (Çev. Dr. Feyyaz Gölcüklü)
Torres BODET	Demec (İng. aslı)
Torres BODET	Demec (Fran. aslı)
F. N. ROGERS	Öğretmenlerin Umumi ve Meslekî Eğitimde Üniversitenin Rolü (Çev. Séha L. Meray)
F. N. ROGERS	The role of universities in the ge- neral and professional education of teachers
A. A. SIASSI	Demec (Çev. Dr. Sait Obut)
A. A. SIASSI	Discours

UNESCO YAYINLARI — KÜLTÜR HABERLERİ
SANAT HAREKETLERİ

OCAK — ŞUBAT 1956

Sayı: 19-21

İTİZAR

Bazı malî güçlüklerle Milletlerarası Üniversiteler Derneği ikinci genel konferansına ait yazıların geç gelmesi yüzünden 19-21 inci sayılarımız 1955 yılına yetiştirilememiş, ancak 1956 yılının Ocak-Şubat nushaları olarak neşredilebilmiştir. Hazırlanmakta olan 21-23*üncü sayılarımız Mart-Nisan 1956 nushaları olarak yayımlanacak. Mayıs ayından itibaren her sayı aylık olarak muntazaman zamanında çıkarılacaktır. Vaki fasıla ve gecikmeden dolayı okuyucularımızdan özür dileriz.

KÜLTÜR DÜNYASI

Aylık Dergi

- İmtiyaz sahibi** : UNESCO Türkiye Milli Komisyonu
273. Atatürk Bulvarı, Ankara. Tel.
25684-
- Dergi İdare Heyeti** : Prof. Dr. Yavuz Abadan, Dr. Arif
Payaslıoğlu, Dr. Necat Erder, Namık
Katoğlu.
- Yazı işlerini fiilen idare
eden mesul müdür** : Prof. Dr. Yavuz Abadan.
- Yayın komitesi** : Prof. Dr. Yavuz Abadan, Prof. Fikret
Arik, Prof. Bedrettin Tuncel, Dr. Arif
Payaslıoğlu, Dr. Necat Erder, Metin
And, Bülent Ecevit, Bilge Karasu.
- Cari Hesap** : Ankara, İş Bankası, Yenışehir Şubesi,
427 Dj.
- Basıldığı yer** : Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

KÜLTÜR DÜNYASI

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONU TARAFINDAN
HER AYIN ONBEŞİNDE ÇIKARILIR DERGİ

Ocak - Şubat 1956

Sayı : 19-21

KONFERANS VE ÜNİVERSİTELERİMİZ

Prof. Dr. Yavuz ABADAN

1955 yılı Eylül ayının son yarısında "Milletlerarası Üniversiteler Derneği"nin ikinci genel konferansı İstanbulda toplandı. Bu sayımızda yayınlanan hülâsalarından da anlaşılacağı üzere, konferansın üniversitelerin faaliyetleriyle ilgili çeşitli konuları içerisine alan çalışmaları çok faydalı ve semereli oldu.

Türk Üniversiteleri, bu çalışmalara geniş ölçüde katıldılar. Resmî delegeler dışında Ankara ve İstanbul Üniversitelerinin hemen bütün fakülteleri kendilerini temsil etmek üzere, müteaddit müşahit üyeler gönderdiler.

Bu üyeler bir hafta zarfında konferansın çeşitli grup ve komitelerindeki müzakereleri takip ettiler, gerekli gördükleri müdahalelerde bulundular. Bazı önemli kararların alınmasına müessir oldular.

Bu devamlı alâka ve gayretin müsbet tesiri bütün toplantılar süresince kendini gösterdi. Ayrıca Milletlerarası Üniversiteler Derneği idare heyetine Ord. Prof. Tefik Sağlam aslı, İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Fehim Fırat da yedek üye olarak seçildiler. Bu suretle Türkiye, Milletlerarası Üniversiteler derneğinde iki üye ile temsil edilmek imkân ve şerefine kavuştu.

Türkiye Tertip komitesi, ikinci genel Konferansın elverişli şartlar içerisinde çalışmasını sağlayacak bütün tedbir-

leri almıştı. Dünyanın dört bucağından gelen delegeler, yalnız ilmî çalışmalarda değil, memleketimizin görülmeğe değer yerlerini gezme hususunda da an'anevî Türk müsafirperverliğinin yeni bir tezahürüne şahit oldular. Ayrıca delegelere refakat eden eşleri, seçkin Türk kadınlarından kurulan bir komitenin ihtimamı alâkası ile karşılaştılar.

Konferans, Türkiye'nin ilim hürriyetine ve Üniversite muhtariyetine atfettiği büyük önemin muhtelif tezahür ve delillerini görme fırsatını buldu. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti adına fahrî başkan sıfatı ilk toplantıyı açan Maarif Vekili, açış nutkunda ilim hürriyetinin hayati ehemmiyet ve zarureti üzerinde durdu. Bu nutkun tamamını sütunlarımıza almış bulunuyoruz.

Konferansın son umumî toplantısında bir Türk delegesinin akademik hürriyetler ve üniversite muhtariyeti üzerinde konuşması ilgi ve takdirle dinlendi. Celsenin reisi, Milletlerarası Üniversiteler Derneğinin, Üniversite muhtariyetini vazgeçilmez bir şart olarak gayelerinin başında saydığını belirterek bu mutalaaları tasvip etti. Böylece İstanbulda toplanan Milletlerarası Üniversiteler Derneğinin ikinci genel konferansı, Türk Üniversitelerinin de faal alâka ve yardımla, akademik hürriyetlere bağlılığın yeniden teyidine mes'ut bir vesile teşkil etti.

MİLLETLERARASI ÜNİVERSİTELER BİRLİĞİ

Zekâi BALOĞLU

Milletlerarası Üniversiteler Birliğinin 1954 ekiminde Amerika'da yapılan ikinci Yönetim Konseyi toplantısına ve 1955 eylülünde İstanbul'da toplanan Genel Konferansına Sekreterlik tarafından sunulan çalışma raporlarına istinaden bu birliğin bünyesi ve rolü hakkında okuyucularımıza bilgi vermeği faydalı bulduk.

Birliğin resmen kuruluşunu gerçekleştiren 1950 Nice Konferansı, raporun önsözünde Genel Sekreter tarafından da açıklandığı gibi, görüş ayrılıkları dolayısıyla delegeleri getirdikleri bazı fikirlerden vazgeçmeğe zorlayan iki büyük meseleye sahne olmuştu: birincisi Birliğin bünyesi ve üyelik şartları, ikincisi de girişilecek faaliyetlerin mahiyeti.

Birinci güçlük, ihtimamlı bir seçme siyasetine tabi tutularak üniversite ve benzeri müesseselerin üyeliğe münferiden kabul edilmeleri ve cemiyetlere de ortak üyelik vasfının tanınabilmesi esas ittihaz olunmak suretiyle halledilmiştir. Bu karardaki isabet kendisini hemen göstermiş; nitekim, Konferansı takip eden yılda 94 üniversite ve benzeri müessesenin üyeliğe kabul edildiğine ve Birliğin projelerinin gerçekleşmesi için 14.180 dolar aidat toplandığına şahit oluyoruz. Gelişme hızla devam etmiş ve 1954 te üye sayısı üçü cemiyet olmak üzere 205'i bulmuş, ödedikleri aidat ise 30.000 dolara balığ olmuştur. Bu gelişme milletlerarası teşekküller tarafından da ilgi ile takip edilmiş, bilhassa UNESCO yüksek öğretimi ilgilendiren konularda Birliği en yetkili organ olarak tanımış ve 1954 bütçesi için 9.000 dolarlık bir yardımda bulunmuşken Montevi-

deo Genel Konferansında bu yardımın 1955 ve 1956 yıllarının her biri için 14.000 dolara yükseltilmesini kararlaştırmıştır.

Görülüyor ki Birlik sağlam ve tatmin edici bir şekilde kurulmuştur. Bununla beraber Birliğe girmelerinde fayda bulunan bazı üniversite ve müesseselerin henüz üye olmadıklarını, bazı memleketlerin yeter derecede temsil edilmediklerini, bazılarının ise hiç temsil olunmadıklarını kaydetmek isteriz. Mamafih genel durum, Nice'te alınan kararların Birliğin hem yüksek bir seviyede idamesi hem de akademik âlemde itibar sağlaması bakımlarından tamamen isabetli olduğunu ispat edecek mahiyettedir.

Nice Konferansında Birliğin gayelerini ve çalışma alanını teşkil eden ikinci meseleye gelince, bir çok delegeler fazla muhteris ve iddialı görünmek istendiği ve parlak fakat sarıh olmayan faaliyetlere girişildiği takdirde tam bir bozguna uğranacağı kanaatini taşımakta idiler. Bu tehlikeye duçar olmamak için Konferans, Genel Merkezin bütün gayretini hemen fayda verecek ve pratik bir çalışmaya hasreylemesini ve girişilecek faaliyetlerin pek geniş şümülü olan gelişmalere imkân verecek mahiyette olmasını kararlaştırdı. Bu esasa hassasiyetle riayet eden Genel Merkez, geçen beş yıl zarfında bütün dikkatini akademik işbirliği rolünde pratik sahada kendisini başarıya götürecektir vasıtalarla vermiş ve gerek Genel Konferansta gerekse Yönetim Konseyi oturumlarında alınan kararları büyük bir titizlikle yerine getirmeğe çalışmıştır.

Daha kesin olmak için, Birlik genel merkezinin teşkilâtı ve çalışmalarının son durumu hakkında kısaca bilgi vermekte fayda mülâhaza ediyoruz.

Merkez bürosu halen Paris'te UNESCO binasında özel bir dairededir. Birlik genel sekreteri aynı zamanda merkez bürosunun müdürüdür. Üye müesseselerle muhaberat, malî meseleler, hesaplar, zabıtlar, tasnif, Unesco ile anlaşmalar, vs. gibi işlerden İdare Servisi sorumludur.

Haberleşme ve Dokümantasyon Merkezi, bütün dünyadaki üniversite ve benzeri müesseseler hakkında bilgi temini ve yüksek öğretimin bugünkü meselelerine ve üniversitelerin tarihine dair malzeme toplama hususlarında büyük gelişmeler sağlamıştır. Merkezde mevcut başlıca dokümantasyon kaynaklarını şöylece gruplandırmak mümkündür:

— Üniversitelere dair idari yayınlar (kurların listesi, kayıt-kabul şartları, yıllıklar, vs.) memleketlere ve ayrıca müesseselere ve yıllara göre tasnif edilmiştir;

— Yüksek öğretim cemiyet ve teşekkülleri tarafından neşrolunan dergiler;

— Üniversiteler, yüksek okullar ve ilmi araştırma müesseselerine dair milletlerarası ve millî müracaat kaynakları;

— Üniversitelerin tarihine ve yüksek öğretim problemlerine dair eserler.

Büro, mevcut dokümantasyon malzemesini tamamlamak için gerekli bütün tedbirleri almakta ve kendisine sunulan anketleri çabuk ve sarîh olarak cevaplandırabilmek için millî merkezlerle sıkı çalışma münasebetleri tesis etmektedir. Büro tarafından yürütülen anketlerin mahiyeti ve kaynakları hakkında daha açık fikir verebilmek için şu misaller zikrolunabilir:

— Hindistan'da Maarif Vekâleti'nin talebi üzerine "Almanya, Avusturya, Fransa, Hollanda ve İngiltere'de yabancı

yüksek okul öğrencilerine sağlanan kolaylıklar" a dair 1953 te yapılan anket;

— Aynı konuda, Habeşistan, Endonezya, İran, Lübnan, Liberia ve Türkiye Hariciye veya Maarif Vekâletleri'nin talebi üzerine 1954'te yapılan anket;

— Birleşmiş Milletler Ziraat ve Gıda teşkilâtının talebi üzerine "ziraat enstitüleri ve kolejleri hakkında bilgi kaynakları" na dair anket;

— Dünya Sağlık Teşkilâtının talebi üzerine "üniversitelerde ve tıp okullarında tıp öğretimi" ne dair anket;

— İstanbul Teknik Üniversitesi'nin talebi üzerine "muhtelif memleketlerin teknik üniversitelerinde fizik öğretimi ve fizik mühendisi unvanını veren üniversitelerin listesi" ne dair anket;

— Arjantin U.E.C.A. Kütüphanesinin talebi üzerine "zamanımızın en tanınmış pedagog ve felsefecilerinin listesi" ne dair anket.

Yazışma yolu ile yapılan bu gibi sayısız anketler meyânında Büronun, yardım talebi ile gelen pek çok ziyaretçileri kabul ettiğini de ilâve etmek lâzımdır.

İnceleme Dairesince hazırlanan eserlerin en mühimi Üniversite unvanlarının, diplomaları ve sertifikaların muadeleti konusunda iki ciltlik eserdir. Birinci cilt muadeletlerle ilgili anlaşma metinlerini, ikinci cilt te büyük sayıda yabancı öğrenciye sahip memleketlerce tanınan muadeletlerin listesini ihtiva etmektedir. Bu Daire aynı zamanda İnsan Hakları Evrensel Beyannâmesinin 27 nci maddesine dair UNESCO tarafından açılan büyük ankete yardım etmiş ve bu mesele ile ilgilenen en mühim üniversite şahsiyetlerine mektuplar göndermiş ve topladığı bilgiyi Unesco'ya iletmiştir.

Yayın Dairesi tarafından neşredilen eserlerden bazıları:

— Yukarıda bahsedilen "Recueil des Accords concernant l'Equivalence des Titres, Diplômes et Certificats de Scolarité";

— Üniversitelerarası Teşekküller “Organisations Interuniversitaires”, bu eserde 79 muhtelif memlekete ait 732 üniversite ve yüksek okul ve 633 meslekî ve teknik müesseseye dair malûmat ve her memleket için yıllık üniversite tatilleri tablo halinde gösterilmektedir;

— Üniversitede Sağlık, bu eser “Chahiers de l'Association Internationale des Universités” serisinin ikinci konusunu teşkil etmektedir.

— “Bulletin” adlı periyodik muntazam neşrolunmaktadır;

— Dünyadaki Tıp Okulları Reper-tuarı “Répertoire mondial des Ecoles de Médecine”, bu eser Dünya Sağlık Teşkilâtı ile yapılan bir anlaşma üzerine hazırlanmıştır.

Birliğin merkez bürosundaki milletlerarası ve millî teşekküllerle münasebetler Dairesi marifetiyle daimî temas haline bulunduğu müesseseler arasında bilhassa UNESCO, Dünya Sağlık Tekilâtı, Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Teşkilâtı, Dünya Tıp Cemiyeti, Milletlerarası Üni-

versite Profesör ve Konferansçılar Birliği, Avrupa Konseyi, vs. sayılabilir.

Birlik, özet olarak arzedilen bu kabil faaliyetleri ile, bir taraftan üyelerine, diğer taraftan da üye olmayan akademik kurumlara, idarî makamlara, ilim ve kültür teşekküllerine ve öğretim mensuplarına faydalı olmağa çalışırken, aynı zamanda, bilhassa yüksek öğretim ile ilgili meselelerde yetkili organ olarak, UNESCO hesabına mühim işler başarmış ve neticede dünya efkârı umumiyesinde bugünkü prestijini kazanmıştır.

Son olarak, Türkiye'nin, İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi ile temsil edildiği Milletlerarası Üniversiteler Birliğinin, gerek Yönetim Konseyi Üyesi bulunan Ord. Prof. Tevfik Sağlam'ın mümtaz şahsiyeti, gerekse İstanbul'da yapılan ikinci Genel Konferans vasıtası ile memleketimizin bütün dünya üniversiteler âlemi tarafından daha yakından tanınmasına vesile olmakla bizler için apayrı bir mâna ve önem taşımakta devam ettiğini belirtmek gerçeğin ifadesi olacaktır.

MİLLETLERARASI ÜNİVERSİTELER BİRLİĞİNİN İKİNCİ KONGRESİNDE TARTIŞMA KONUSU OLAN PROBLEMLER

Derleyen: Dr. Nermin ABADAN

İstanbul'da 19-24 Eylül 1955 tarihinde toplanan milletlerarası Üniversiteler Birliğinin ikinci genel kongresinde üniversitelerin görevi ve sosyal rolü üzerinde önemli konuşmalar yapılmıştır. Bu müzakerelere dair üç tebliğin ortaya attığı problemlere burada kısaca temas etmek istiyoruz.

1. İlmî araştırmacıların yetiştirilme tarzında üniversitenin rolü:

Üniversitelerin çifte bir görev taşıdıkları umumiyetle kabul edilen bir gerçektir. Üniversiteler her memlekette bir yandan en yüksek öğretimde bulunan kademeleri teşkil edip seçkin aydınların (élite'in) yetişmesi için gerekli olan genel bilgileri yayarlar, öte yandan bu öğretimin kısır ve verimsiz bir hale gelmemesi için lüzumlu olan ilmî araştırmalara girişirler. Üniversitenin yapmış olduğu bu ilmî araştırmaların verimli sonuçlar sağlaması üç şartın gerçekleşmesine bağlıdır. Bunlardan birincisi ilmî araştırmaya girişecek olan öğrenciye *öğretim* yolu ile gerekli bilgi ve metodu benimsetmektir. İkinci şart genç araştırmacının kabiliyetlerini geliştirmek amacıyla profesörler ve daha tecrübeli öğrencilerle *temas* haline gelebilmesidir. Nihayet üçüncü şart öğretim ve yetiştirme ile ilgili faaliyetlerin yanbaşında amfilerle laboratuvarlarda ilmî araştırmaya yönelmiş bir *atmosferin* hâkim olmasıdır.

1 — Araştırmacıya verilecek öğretimin mahiyeti:

Bu bahiste ihtisas mı yoksa genel bilgilere dayanan bir öğretim sisteminin daha elverişli olduğu tarzındaki tartışma

konusuna yeniden avdet etmiş bulunuyoruz. Hiç şüphe yoktur ki üniversite öğretimi aynı ölçüde bütün ilim dallarına şâmil olamaz. Bu itibarla lisans öğretimi sırasında öğrenci bazı disiplinler alanında derinlemesine etüdler yapma zorundadır. Bir dereceye kadar lisans öğrencisi henüz mezun olmadan bir matematikçi, fizikçi veya biyolog sayılır. Bununla beraber öğrenciyi bu safhada tam bir ihtisaslaşma yoluna yöneltmek çok tehlikeli bir teşebbüstür. Öğrencinin bu safhada komşu ilim dallarında cereyan eden gelişimleri takip etmesi ve görüş açısını genişletecek olan umumi bir kültür hazinesine kavuşması ölçülemeyecek kadar büyük faydalar temin etmektedir. Son zamanlarda çeşitli disiplinlere mensup bilginler arasındaki işbirliğinin çoğalması ve astro-fizik, cybernétique, kimya-matematik gibi yeni karma bilim dallarının türemesi bu görüşün haklılığını teyit eden tezahürlerdir.

Ihtisaslaşmaya lisans öğretimi sırasında fazla yer vermemekle beraber, öğrencinin kendini sonraları daha mahdut bir disipline vakfetmesi faydalıdır.

Üniversitenin bu sahada öğrenciyi derin bir ihtisas bilgisine sahip profesörlere doğru yöneltmesi gerekir. Bu yol ise üniversiteyi ergeç daha fazla ihtisaslaşmaya dayanan kursülerin ihdasına doğru sevk etmektedir. Böylece görülüyor ki ilmî araştırmacıların yetiştirilmesi aynı zamanda daha dar ihtisas bilgilerine münhasır kadroların ihdasını da davet etmektedir.

Bu konu ile ilgili olarak karşımıza şu mesele çıkmaktadır: Acaba her üniversite bellibaşlı ilmî ihtisas bölümlerine

dayanan bütün kürsülere sahip olmalı mıdır, yoksa bu alanda memleket çapında bir iş bölümüne mi gidilmeli midir?

Fransa'da alınan son bir karara göre, bellibaşlı ihtisas bölümleri mevcut onyedi üniversite arasında taksim edilecektir. Paris üniversite de öğrencilerine bütün ilim dallarını havi bir bilim koleksiyonu sağlamak niyetinde değildir. Aksine, çeşitli üniversiteler içinde buldukları coğrafi ve sosyal şartlara göre istikbalde ilmi araştırmaların hangi sahaya doğru tek-sif edeceklerini tayin etmiş bulunuyorlar.

2 — *Araştırmacıya sağlanacak formation'un mahiyeti:*

Araştırmacı yetiştirme gayesini güden üniversite faaliyeti karşımıza şu soru dü-alizmini çıkarmaktadır: nazari bilgi ile amelî bilgiye ayrılacak olan hisse ne olmalıdır? Acaba öğrencileri daha başlangıçta nazari bilgilere dayanan bir öğ-retim ile bilhassa âletlerin kullanılışı ve lâboruvatuar metodlarından ibaret amelî bilgiler arasında muhayyer mi bırakma-lıdır? Yoksa mümkün mertebe uzun müd-det her iki öğretim nevi arasında bir muvazene sağlamağa mı çalışmalıdır? Ge-nel olarak her iki öğretim nevi arasında mâkul bir ahengin gözetilmesi uygun dü-şer. Bununla beraber mes, matematik ve biyoloji gibi iki zid kutub teşkil eden branşlarda araştırma metodlarından biri veya diğeri lehine bir tercih kabul etmek mümkündür.

İlmi araştırmacı daha çok nazari veya daha çok amelî bilgiler edinmiş olsun, acaba öğretimin hangi sahasında şahsî teşebbüsü ele alıp bizzat tecrübelerle girişmeğe başlamalıdır? Lisans öğretimi sıra-sında öğrencinin fazla iddialı olmayan, kitaplarda tasvir edilen deneylere giriş-mesi faydalı olur.

3 — *İlmi araştırmalara girişme zamanı:*

Araştırmacının şahsen ilmi araştırmala-ra girişmesi için en uygun zaman lisans tahsilini ikmal ettiği andır. Üniversite

sistemlerinin çoğunda bu araştırma faali-yeti doktora yapma suretile tecelli eder. Bu münasebetle de iki mühim problemle karşılaşılıyor: Doktorasını hazırlıyan gençten bazı seminerlere devam etmesi ve muayyen pratik çalışmalarını başarmasını mı talep etmeli, yoksa gerçek bir ilmi araştırmacı sıfatıyla ona mutlak bir hürriyet mi tanınmalı? Daha çok Amerikan Ph. D. sisteminin özelliğini teşkil eden birinci şık, üniversite öğrencisine fakülteyi bitirir bitirmez istikamet göstermek bakımından faydalıdır. Öğrenciler şahsiyetlerini gelişt-irip, fikirlerini belli bir sahaya doğru tek-sif ettikten sonra onlara daha geniş bir hareket serbestisi tammak hiç şüphe-siz daha uygun olur.

İkinci mühim problem ilmi araştırmacı-nın şahsî durumudur. Doktora tezi ya-pan öğrencilerin bazıları aile sahibi olup, müstakil bir geçim imkânını şart koşan bir olgunluk seviyesine ulaşmış durumda-dırlar. Bu durumu göz önünde bulun-duran birçok memleketler ilmi araştırmacı-lara burs vermek veya malî yardımlarda bulunmak suretile onları desteklemeğe çalışıyorlar. İlmi araştırmacılara sağlanması düşünülen bu malî teminatın dağıtım şeklinde üniversitenin yanbaşında millî eğitimle ilgili bakanlıklar ve hususî ku-rumların da söz sahibi olmaları temenniye değer. İlmi araştırmaların azim, sebat ve huzur içinde devamını mümkün kılan bu malî yardımın hiç değilse üç yıl sür-mesi şarttır. Bu sürenin nihayetinde özel bir komisyonun adayların ilmi araştırmala-rını bir tahlil sözgeçinden geçirip değer-lendirmesi uygun olur.

4 — *İlmi araştırmalara hâkim olan atmosfer:*

Müessesesinde gerçek bir ilmi araşt-ırma programının uygulanmasını arzu eden bilgin, hiç şüphe yok ki bu gayenin tahakkuku bahsinde bir numaralı mesul şahsiyettir. Lâboruvatuar, fakülte veya diğ-er müesseselerde çalışan personeli za-man zaman seminer yapmak veya yabancı ziyaretçilerle tanıştırmak üzere davet etme

vazifesi yine müessesenin idaresinden sorumlu bilgine terettüp eden bir mükellefiyettir.

İdare profesörün sohbetler, samimî tartışmalar gibi usuller yardımı ile kurmağa çalışacağı dostane işbirliği havası ancak mahdut sayılı bir personel yardımı ile gerçekleştirilebilir. İlmî araştırmacıların yekûnu 30-40 kişiyi geçtiği takdirde, idareci profesörün ilmî araştırmaları devamlı surette kontrol edecek olan yardımcılarına ihtiyacı olacaktır.

İlmî araştırmaların cereyanı sırasında daima hatırda bulundurulacak olan bazı önemli ilmî ve psikolojik özellikler mevcuttur. İlmî bakımdan araştırmacının asla inhiraf etmemesi gereken birinci esas, müşahede ve deneylerinde mutlak bir objektifliğe riayet etmektir. Varacağı herhangi bir netice, peşin hükümlerden hiç bir surette müessir olmamalıdır. En ufak bir şüphe halinde araştırmacı müşahedelerini meslektaşlarının veya servis şefinin kontrolünden geçirtmelidir. İlmî bir mesaide sahte tevazu veya takma utangaçlığın yeri yoktur.

İlmî araştırmacının ihmal etmemesi gereken diğer bir husus, ölçülerinin dakikliğini değerlendirme ameliyesine tabi tutmasıdır. İhtimal hesaplarına dayanan ciddi nazari bilgiler araştırmacının sağlanabileceği hata paylarını azaltmağa yarayan en önemli önleyici tedbirdir.

Mutlak bir objektifliğe riayetle müşahede ve deneylerin mümkün mertebe hatadan uzak bulundurulması gibi aslında menfi tekayütlerin yanında müsbet alanda ilmî araştırmacıya aşılması gereken cesaret önplanda yer alır. İlmî araştırmacı faraziyeler kurmak ve deneylere girişmek hususunda serbest muhayyemesine uyabilmelidir. Araştırmacı, gelecek onbeş yirmi sene içinde başarılı olacak olan ilmî ilerlemelerin, kendisiyle aynı nesle mensub meslektaşlarından beklenildiğini her zaman müdrik olmalıdır.

5 — Araştırma ve öğretim :

Üniversitelerin çifte görevi pek tabii öğretim kadrosuna mensub elemanların zamanları ile de kayıtlıdır. Her profesör aynı zamanda bir araştırmacı, bir lâboratuvar şefidir. Araştırma ve öğretim faaliyetlerinin nisbî önemi kısmen ilgili branşın dahil bulunduğu saha ve profesörlerin şahsî eğilimi, kısmen de içinde buldukları üniversitenin ihtiyaçlarına göre şekil almaktadır. Birçok hallerde -mes, memleketimizde olduğu gibi- öğrencilerin yüksek sayısı, programların yüklü durumu üniversitenin yetkili makamlarını profesörlerden eğitim cephesine daha fazla önem vermesini talep etmeğe sevkedebilir. Böyle bir temayüle karşı mukavemet etmek ve profesörleri şartların güçlüğüne rağmen araştırma faaliyetlerine devam etmelerini telkin etmek aşikâr bir zarurettir. Üniversite öğretiminin yüksek seviyesi ancak araştırma faaliyetinin devamlı desteklenmesi suretile sağlanabilir.

Bazı üniversite ve yüksek öğretim müesseselerinde öğretimden muaf araştırma profesörlükleri (Research professorship) ihdas edilmiştir. Bu tip ilmî faaliyetin asıl gayesi bir grup ilmî araştırmacılar yardımı ile belli bir projeyi etrafı bir şekilde inceleyip, konuyu yepyeni bir ışık altında ilim âlemine sunmaktır.

Sırf araştırmaya münhasır kadroların ihdası umumiyetle sadece kabarıklık gelir kaynaklarına sahip seçkin üniversitelere hâs bir lüks olarak karşılanmaktadır. Oysa ki böyle bir görüş çok hatalıdır. İmkânları mahdut üniversiteler rotatif münavebeli bir sistemin kabulü yolu ile her profesöre kendini bir yol boyunca sırf ilmî mesaiye vakfetme fırsatını bahşetmelidir.

II. Millî hizmet kadrolarının doldurulmasında üniversitelerin rolü :

1 — Problemin genel mahiyeti

Millî hayatın işleyiş çevresinde üni-

versitelerin rolünü tayin etmek kolay bir iş değildir. Bu münasebetle en çok tesir eden iki âmil hükümetlerin üniversitelere karşı güttükleri siyaset ile üniversitelerin millî ihtiyaçları karşılamak hususunda takındıkları tavidir.

Umumiyetle her milletin, millî ihtiyaçları tatmin hususunda fazla aceleci olmayan üniversitelere muhtaç olduğunu buna karşılık cemiyetin dertleriyle meşgul olmayan bir üniversitenin kısır sayılacağı iddia olunabilir. Aslında mütenakız görünen bu iki değişik görüşün müsbet bir uzlaşmaya varabilmesi için gerek üniversitenin sevki idaresinden mesul olanların, gerekse devlet işlerini yürütenlerin devamlı surette yeni hal çareleri aramaları gerekmektedir.

Unutulmaması gereken bir nokta fikir alanındaki birçok cezri değişikliklerin üniversiteden kaynak almalarıdır. Ancak Batı Avrupa'da korporatîf bir hüviyet taşıyan üniversite çok defa muhafazakârlığa temayül etmektedir. Nitekim İngiltere'de ortaçağda gelişen skolâstizm, devrim yapan değişikliklere rağmen uzun müddet yaygın kalmıştır.

Öte yandan üniversite muayyen bir sosyal grubun falan veya filân faaliyetin artırılmasını veya uzmanların sayısının çoğaltılmasını istemesine karşı derhal boyun eğmemelidir. Burada dikkate alınması lüzumlu olan nokta, gençlerin üniversiteye her çeşit öğretim görmek üzere gelmelerine karşılık her öğretim tarzının üniversiteye uygun düşmediğidir.

Üniversite öğretimi bizzat kendisi için ilgiye değer bir bilgi sistemine dayanmalıdır. Entelektüel inkişaf bakımından üniversite öğretimi gençlere bilgilerle deneylerin neticesini muayyen bir perspektif içinde takdim etmelidir. Bir üniversite, içinde yaşadığı devrin fikir modasına uyacağı yerde, geri kalmakta dahi haklı olabilir.

Üniversiteye intisap eden gençlerin kabiliyeti en dakik şekilde ölçüldüğünü

farz etsek dahi, Eflatun'un dediği gibi, bütün siyasî vazifelerle meclis üyeliklerinin kendilerine tahsis edeceklerinden emin olamayız. Esasen temsili müesseseler kelimenin gerçek mânası ile millî bir temsil keyfiyetine önem vermediler. Millî kadrolar demokrasi cereyanına uygun olarak genişlediği ve üniversitelerin kapıları kabiliyetlilere açıldığından beri mühim olan âmme işlerinde sevki idareyi ellerinde bulunduran kimselerin üniversiteden misyonlarını başarı ile gerçekleştirmeğe yarayan bir formation almış olmalarıdır.

2 — *Millî hizmet kadroların potansiyeli, öğrencilerin sosyal menşei :*

Cemiyette hâkim rolü oynayan sınıflar oğullarını üniversiteye göndermeği kâh uygun kâh lüzumsuz saymışlardır. Mes, İngiltere'de Ortaçağda büyük ailelerin oğullarının Oxford veya Campridge'e gitmeleri mutad değildi : aksine o devrin gençleri Londra'nın bazı meyhanelerine devam suretile büyük malikânelere idare hususunda gereken maharetleri ediniyorlardı. Fakat XIX cu asırda durum tamamen değişmiştir. Parlâmento ve hükûmete mensup birçok kimselerin Oxford veya Campridge'den mezun olmaları, bu üniversitelere devamın âmme hayatına atılmağa hazırlanan asil aileler için bir şart sayılmasından ileri gelmiştir. Fransa son yüz elli yıldan beri lise, üniversite ve yüksek okulların kapılarını kabiliyetli elemanlara açmak suretile, sosyal sınıflar arasında bir istikrar kurmağa çalışmıştır.

Almanya ve İsviçre'de endüstrideki mühim mevkiiler tedrici olarak bu mesleklere intisap etmek gayesile hukuk ve müsbet ilimler alanında tahsillerini ikmal eden elemanlar tarafından işgal edilmiştir. Birleşik Amerika'da rağbet bulan bir zihniyete göre kabiliyetli bir genç kız veya erkeğin çalışarak yüksek tahsilini ikmal etmesi teşvike değer bir haldir. Bütün bu cereyanlara rağmen dünya memleketlerinin büyük bir kısmında millî

kadroları işgal etmeğe lâyık olan genç elemanlar üniversiteye intisap fırsatını bulamamaktadırlar.

Eğer hakların eşitliği veya bir memleketin insan kaynaklarını israf etmemesi prensipleri uğruna üniversiteye girişi anne ve babalarının sosyal mevki veya servetleri yerine kabiliyet esasına göre ayarlarsak, aşağıdaki sorularla karşılaşmaktayız:

- a) İleride milli kadroları işgal etme kabiliyetini haiz olan gençleri üniversite hangi nisbet dahilinde kabul etmelidir?
- b) Buna verilen cevap tatminkâr olmadığı takdirde, sebebi acaba sosyal faktörler mi yoksa isabetsiz seçme metodları mıdır? Bundan başka, dünyada mevcut okul çağındaki çocukların ancak yarısının ilkokula devam ettiği, bunlardan ancak cüzî bir kısmının orta okullara geçtiği hesaba katılırsa, üniversitenin kaybetmekte olduğu elemanların yüksek sayısı hemen belirlemektedir.
- c) Acaba üniversitenin seviyesini düşürmeksizin daha fazla öğrenci kabul etmek mümkün müdür? Burada en güç problem "âdil ve uygun" nisbeti tâyin etmektir. Bu nisbet ayrıca her memleketin millî gelir kaynaklarına ve bu gelirden yüksek öğretime ayrılabilen kısma bağlıdır. Şurası da unutulmamalıdır ki profesörlerin sayısı öğrencilere nisbetle zayıf kaldığı, profesörlerin öğretime hasretmeleri gereken zaman fazlahğı yüzünden araştırmalara girişemediği, dershanelerin kalabalığı barındırmaz bir hale geldiği ve ders araçlarının kifayetsiz bulunduğu bir üniversite, yalnız öğrencinin kalitesi bakımından değil, profesör ve memleket hesabına da ağır kayıplara uğramaktadır.

3 — *Millî hayatın hizmet kadrolarını hazırlayan bir vasıta olarak üniversite tahsili:*

Millî hayata istikbalde istikamet verecek olan gençlere sağlanabilecek ideal üniversite tahsilinin mahiyetini tarif etmek-konunun gerçek karakteri sebebiyle son derece güçtür. Bilinen bir husus yetişen idarcıların, belli bir sevki idareye tabi madun memurlardan daha şümüllü bir dünya görüşünü benimsemeleri, dolayısıyla geniş bir perspektif veren programlara tabi olmaları gerektiği dir.

Öyle olmakla beraber yetişen gencin ihtisasa dayanan bir öğrenim yapması kendi menfaati icabındandır. Bu telif acaba ne şekilde gerçekleştirilebilir? Üniversite bu tercih keyfiyetini külliyen öğrencinin ihtiyarına bırakamaz. Esasen böyle bir iddia realiteye de uymamaktadır. Zira üniversite giriş imtihanlarının programını tâyin etmekle peşinen bir nüfuz icra etmektedir. Acaba üniversite muayyen sınırları tâyin edecek kadar ileri gitmeli midir? Mes. üniversite muhitlerinde felsefe tahsili büyük bir prestij taşıyorsa, fakat memleketin ihtiyacı daha fazla teknik elemanlara müteveccihse, felsefe mezunları da herhangi bir iş bulma hususunda büyük güçlüklerle uğruyorlarsa, üniversite muvazeneyi sağlamak veya hiç değilse öğrencileri kendilerini bekliyen istikbal hakkında aydınlatmak hususunda faaliyete geçmeli midir? Bu arada devletin artan ihtiyacı karşılamak gayesile muayyen mesleklere intisap edenleri askerlikten muaf tutması ve yeni müesseseler kurması gibi tedbirlerle muvazeneyi temin etmesi düşünülebilir.

Bu münasebetle çeşitli problemler ortaya çıkmaktadır. Bunların birkaçına temas etmek yerinde olur.

- a) Üniversite millî hayatı yönelten ve yüksek tahsil görmemiş olan bazı değerli erkek ve kadınları özel şartlar altında kabul yoluna gidebilir. Büyük iş mü-

esseselerile sendikaların sevki idaresinde sorumlu bulunan birçok kişiler vaktile tahsillerini ikmal edemediklerinden dolayı üzüntü duyarlar. Bu itibarla üniversite milli hayat çerçevesinde ağır mesuliyetler yüklenmiş bulunan "olgun ve ileri çağda bulunan, yani yetişkin öğrenciler" için hususi bir öğretim rejimini ihdas etmeği düşünebilir.

- b) Cemiyet hayatı ile öğretimin artan ölçüde "demokratlaşması" üniversite öğretiminin daha genel bir karakter taşımasını gerektirir mi? Bugün mütevazı bir aileye mensup bir gencin üniversiteye girmesi eskisine nisbetle çok daha kolaydır. Gün geçtikçe kabaaran bu gençlik kütesi bir geçim imkânı sağlamak gayesile ihtisas bilgileri edinmektedir. Bu ihtisaslaşma gayretlerinin yanbaşında gençlerin umumi kültürünü genişletmek ve ailelerin malî imkânsızlıkları dolayısıyla sağlıyamadıkları kültürel bilgilerin aşılanmasını telâfi etmek vazifesini üniversiteye terettüp eder.
- c) Müstakbel idarecilere tatminkâr bir genel kültür eğitimi vermenin başlıca faydaları nelerdir? Bunlardan birincisi geniş bir umumi kültürün, beşer tefekkürü ile insanın cemiyet içindeki rolünü daha iyi anlaşılmasını sağlar. Diğer mühim faydası da yüksek mesuliyetli işleri yükliyen idarecilerin çeşitli makamları dirayetle işgal edebilmeleri için devir ve nakli mümkün maharetlere sahip olmalarıdır. Geniş bir kültür ise bu çeşit idarî maharetlerin gelişmesine yarayan bir zemindir.
- d) İhtisaslaşmış teknik öğretimin hakiki yeri üniversite camiası mı yoksa üniversite karakterine sahip olmayan özel müesseseler midir? Diğer bir ifade ile sınır teşkil eden mesleklerin öğretimi klâsik karakterli disiplinlerle mi bir-

leştirilmeli yoksa mes. sadece teknoloji konusunda ihtisaslaşan müesseselere mi devretmeli?

- e) İhtisas tahsilinin sırf birkaç müstakbel profesöre münhasır olan, dar imkânlı bir memlekette acaba normal öğretim süresini iki devreye ayırmak birincisinde genel formation'a dahil dersler, ikincisinde ise müstakbel mesleğe ait ihtisas bilgileri okutmak uygun olur mu?
- g) Öğrencilere intisap edecekleri mesleklerin ne gibi imkânlar sağladıkları hususunda ne zaman aydınlatıcı bilgiler verilmelidir? İstikamet tâyin etmeğe yarayan bu nevi hazırlayıcı kursları diploma töreninden sonraya bırakmaktansa, üniversiteye intisap etmezden önce, meslek seçimi sırasında vermek daha uygun bir hal çaresi değil midir?
- h) Üniversitelerin öğretim programlarına yeni konular ithal hususunda tazyik yapıldığı takdirde, meslekî öğretimin nevelerini tâyin edecek kıstaslar var mıdır? Başka bir deyimle herhangi bir üniversite verilen bir ödeneği veya teklif edilen bir bağışı -getireceği menfaat veya temsil ettiği sosyal yararlılığa rağmen- sırf ihtisas sahasına girmediği sebeple reddetmeli midir?

4 — *Millî hayatın hizmet kadrolarını hazırlayan bir vasıta olarak üniversite hayatı:*

Üniversiteler sağlamakta oldukları entelektüel yetişme imkânları yanında küçümsenmeyecek kadar cazib bir sosyal yaratarak öğrencileri kendilerine çekmektedirler. Bu arada ders dışı öğrenci faaliyetlerine atfedilmesi gereken önem hayli tartışma götürür. Sporda temayüz eden her öğrencinin ileride mükemmel bir önder olacağı ve öğrencilerin siyasî tartışmalara iştirakinin parlamento hayatı için en iyi hazırlama yolu olduğu görüşünün mut-

lak isabetini kabul etmemekle beraber, bu nevi faaliyetlerin öğrencilere büyük kazançlar sağladıkları muhakkaktır.

Üniversite makamlarının bu çeşit faaliyetlere karşı takındıkları tavır öğrencilerin idareci vasıflarının gelişmesi bakımından hayli tesirlidir. Kaldı ki idarecilik vasıflarının geliştirilmesi aynı zamanda üniversite hayatının entelektüel seviyesi ile de yakından ilgilidir. Profesörlerin soru sorma tarzları, öğrencinin muayyen bir mesele hakkında sonuna kadar muhakeme yürütebilmesi, nihayet problemin objektif ölçülere vurarak incelenmesi için öğretimin cesaret dolu bir entelektüel atmosferde yürütülmesi lâzımdır. Buna bir de öğrencilerin profesörle şahsî teması da ilâve etmek gerekir.

Bu konuda cihansümûl geçerliğe sahip kâideler yoktur. Bir memleketteki üniversite gelenekleri diğer bir memlekete nazaran elbette farklıdır. Ancak dış şartlarla birlikte bu geleneklerde değişiklikler olmaktadır. Bu arada sorulması gereken mesele acaba üniversiteler cereyan etmekte olan bu évolution'la hemahenk olarak iş metodlarını, beşerî münasebetlerini kâfi derece süratle intibak ettiriyorlar mı?

Her modern idarecide mutlaka bulunması gereken iki kaliteyi ele alalım. Bugünkü idarecilerin demokratik zihniyeti iyice benimseyip personelle temasa geçerken ve kararlar alırken bu hassalarına başvurmaları şarttır. Öte yandan dünyanın gittikçe küçülmeğe olduğu da bilinen bir keyfiyettir. İşte bu sebepledir ki devlet adamının, memurun ve kültürel élite mensuplarının milletlerarası durumu daha iyi kavraması gerekir. Şu halde görülüyor ki milletlerarası zihniyetle demokratik ruh haleti, âmme hizmeti kadrolarını işgal edecek olan elemanlarda mutlaka bulunması lâzım gelen kalitelere. Bu bakımdan dış memleketlere mensup öğrencilerle birlikte "kültür tesanüdü" ve "öğrenciler tesanüdü" gibi

milletlerarası dostluk bağlarının kurulmasına çalışılmalıdır.

III. Öğretim personelinin yetiştirilmesinde üniversitenin rolü :

Üniversite muhitlerinin her zaman kabul etmemelerine rağmen yüksek öğretim ile ilk ve orta öğretim kademelerinde verilen öğretim arasında çok yakın bir münasebet mevcuttur. Daha doğrusu üniversite öğretiminin kalitesi muayyen bir ölçüde orta ve ilk okullardaki tefris sistemine bağlıdır.

Eskiden orta öğretimin mahiyeti tamamen klâsik olup gayesi doğrudan doğruya üniversiteye öğrenci yetiştirmekti. Üniversiteler kabul edilme normları tesbit edip, giriş imtihanlarını uyguluyorlardı. Orta öğretimi yürüten müesseseler bu normlara uymak ve programlarını ona göre âyarlamak zorunda kalıyorlardı. Kısacası üniversiteler kıstaslarını orta öğretime zorla empoze ediyorlardı.

Bu gün durum daha muğlak. Son elli yıl zarfında orta öğretim mensublarıyla pedagoğlar üniversitelerin diktatörlüğüne karşı koymağa başlamışlardır. Bunun başta gelen sebebi hemen hemen bütün memleketlerde öğrencilerin büyük çoğunluğunun hayatlarını kazanmak gayesiyle tahsillerini devam ettirmemeleridir. Tamamen klâsik ölçülere göre âyarlanmış bir öğretim sistemi ise bu maksatlara elvermiyeceği aşikârdır. Bu mülâhazalar göz önünde tutularak orta öğretim programlarına zamanımızda daha pratik bir hüviyet verilmiştir. İşte bu sebepledir ki üniversite orta öğretim programlarında son söz sahibi olmamalıdır. Buna karşılık üniversite ilk okul çağındaki çocuğun fizik, fikrî ve ahlâkî gelişiminin cemiyete faydalı olacak şekilde seyretmesi için etraflı ilmî araştırmalara girişmelidirler.

Müstakbel öğretmenlere verilecek genel bilgiler, ihtisasa dayanan formation'ları ve meslekî öğretim metodları bahsinde üniversiteler mutlak surette bir

rehberlik rolü oynamalıdır. Üniversite bundan başka pedagojik araştırmalara girişip, öğretim kadrolarının mahiyetini tahlillere tabi tutmalıdır.

Diğer taraftan okul sistemlerin idaresi de geniş ölçüde amatörlerin elinde kalmamalıdır. Bakanlıklardaki öğretim iş-

leri müdürler, müfettişler, teknik büro şefleri gibi idarecilerin hepsi ilmî esaslara dayanan pedagojik formation'a kavuşturulmalıdır. Böylece yalnız zaman israfı ve verimsiz çalışmalar önlenmiş olmakla kalmaz, aynı zamanda öğretim yanlış istikametlere doğru yönelmesine de mâni olunur.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANININ NUTKU

Milletlerarası Üniversiteler Derneği'nin ikinci genel konferansının muhterem âzaları :

Dünyanın ve memleketimizin her türlü hürmet ve muhabbete lâyık bilginlerini ve büyük kıymetlerini vatanımızın irfan ocağı olan İstanbul'da görmek ve selâmlamaktan şeref duyduğumu arz etmek isterim. Hoş geldiniz.

Davetimizi kabul ile teşrifinizden ve ilim tarihimize böyle bir faaliyet sayfası ilâve buyurmanızdan dolayı hükümet adına hepimize teşekkür ederim.

Güzide âzası ile tanışmak şerefini kazandığımız böyle bir konferansın memleketimizde akdedilmiş olmasının mâna ve değerini müdrik olarak toplantınızın iyi bir şekilde cereyan etmesini, çalışmalarımızın en iyi şartlar içinde semere vermesini temin mülâhazası ile bütün imkânlarımızla sizlere müzaheretle bulunmayı en zevkli vazifelerimizden biri addetmekteyim.

Dünya medeniyetinin bilgi üzerine kurulduğu dünya milletlerinin iç ve dış haklarının ve hürriyetlerinin aydın insanların rehberliğinde ve irşadiyle doğup geliştiğini, en esaslı kanun hükümleriyle teminata bağlandığı en kavî düsturlarla ananeler haline geldiği artık herkesce bilinen bir hakikattir. Bu vâdide dünün olduğu kadar yarının da düşüncesini, aksiyonunu hazırlayan modern bir cemiyet-teki rolün en mühimmini, demokrat bir devlet hayatının gelişmesindeki vazifenin en müessirini ifa eden ve ifa etmesi gereken müesseselerin başında üniversitelerin geldiğine asla şüphemiz yoktur. Ve şimdi bu kanaatle ve memnuniyetle görüyoruz ki

üniversiteler mensup oldukları memleketler dahilindeki bu hizmetlerini millî hudutların dışına çıkararak bütün dünya üniversitelerinin iş birliği yapmaları lüzumunu ortaya koymuş ve dernekleri sayesinde bu hayırlı teşebbüste muvaffak olmuşlardır. Bu gaye etrafında vuku bulacak çalışmalarınız neticesinde yanyana gelecek tecrübeler aydınlatıcı telkin ve takviye edici fikir, mütalâa ve tebliğlerin millî ve beynelmilel sahada çözeceği problemlerin azametini, sağlıyacağı faydaların büyüklüğünü anlamak müşkül değildir.

Diktatoryal rejimlerin, sapık ideolojilerin ikinci dünya harbi ile beşeriyetin başına getirdikleri müsibet ve felâketler açık fikirli insanları; dünya üniversitelerinin iş birliği yapma lüzumu üzerinde daha kuvvetle ve daha büyük bir inançla birleştirmiş bulunmaktadır. Bu ruhladır ki 1948'de Ütrech'de toplanan hazırlayıcı konferansın kıymetli derneğinizin temelini atmış olduğunu ve 1950'de Nis'de toplanan genel konferansın hedef ve gayelerinizin esasını vaz ederek çalışmalarınızı sükûatlı bir inkişaf yoluna soktuğunu görmek sürurumuzu mucibolmuştur. Filhaka birkaç gün evvel derneğin çalışmalarını aksettiren vesikaları gözden geçirmekle faaliyetinizin nevini, usullerinizin müessiriyetini görmüş ve şimdiden elde ettiğiniz neticelerin büyük bir ehemmiyet ve değer taşıdığı kanaatine vasil olmuş bulunmaktayım.

Ezcümle "idare etmekte olduğunuz etüdler ve bu arada üniversite diplomalarının muadeletine ait pek kıymetli hükümlerinizi; bazılarının benzerleri bulunmayan ve büyük kısmı bütün üniversite

mensupları için canlı bir kıymet taşıyan neşredilmiş eserleriniz; nihayet Paris'te kurmağa muvaffak olduğunuz dökümantasyon merkezinin faaliyeti" gözden geçirilince çalışmalarınıza hâkim olan müsbet, nâfi ve bilhassa yardımı hedef tutan ruhu kolayca müşahede etmek mümkündür.

Derneğinizin bütün faaliyetini yakından takibetmekle ve toplantılarınıza geniş bir kadro ile iştirak etmekle bu teşekkülün mâna ve değerinin üniversitelerimiz tarafından bütün şumulu ile takdir edilmiş olduğunun açık bir ifadesini teşkil eder. Size samimiyetle şunu arz edebilirim ki Türk milletinin hür ilme, hür fikre ve hür vicdana verdiği değer bu mukaddes mefhumlara gösterdiği bağlılık ve itibar onun fitrî ve cibillî hazineleridir. En eski bir ata sözümüz olan "servetleri insan korur, insanı ise ilim korur" sözünden tutunuz da Türk'ün ve Türklüğün büyük evlâdı Atatürk'ün "hayatta en hakikî mürşid ilimdir" vecizesine kadar millet olarak bu görüşümüzün felsefesine, kaynağına, mâna ve medlulerin her zaman, her sahada böylece tesadüf edebilirsiniz. Takdir buyurursunuz ki bu atalar sözü ve bilhassa Türkiye Cumhuriyetinin bânisi büyük adamın bugün Ankara Üniversitesinin en muhteşem binasına bir baştan bir başa hâkedilmiş olmakla kal-

mayarak her Türk gencinin ve münevverinin de dimağının nakş ve ziyneti haline gelen bu vecize yaratıcı, koruyucu ve kurtarıcı ilme olan inançlarımızın belîğ bir ifadesinden ve bütün dünyanın fikri, vicdani hür, irfanî hür nesillere muhtaç ve bu nesilleri yetiştirmek ile vazifeli bulduklarının izahından başka birşey değildir.

Yukarıda arz ettiğim büyük inancımızın kanunlarımızda en büyük kuvvetini ve teminatını bulduğunu burada zikretmemе müsaadenizi dileyeceğim. Türkiye Cumhuriyetinin kanun vazı milletimize muhtar ve geniş hürriyet haklarına sahip üniversiteler vedia etmekle aynı hüviyette yeni üniversiteler kurmak hususunda emsalsiz gayretler sarfetmekle hür ilmin kendi milletine olduğu kadar bütün insanhğa neler kazandıracağını müdrîk bulunduğunu âleme ilân etmiş bulunmaktadır.

Bu maruzatımla kendi noktai nazarlarına da tercüman olduğumu sandığım sizler gibi beşeriyetin büyük hâdimlerini bir arada görmekten mütevellit memnuniyetimi bir kere daha izhar eder, çalışmalarınızın feyizli olmasını diler, yurdumuzda iyi günler geçirmenizi temenni ederim.

Maarif Vekili

Celâl Yardımcı

MEKSİKO MİLLÎ ÜNİVERSİTESİ DELEGESİ B. TORRES BODET'NİN DEMECİ

Tercüme eden: Dr. Feyyaz GÖLCÜKLÜ

A ranızdan bazılarının 1951 yılında, kuruluşunun dörtyüzüncü yılı münasebetiyle, ziyaret etmiş bulunduğu Meksiko Millî Üniversitesi kendisini bu Kurul'da temsil için beni tâyin lütfunda buldu. Böylece adı geçen Üniversitenin eski Rektörü, kıymetli dostum B. Luis Garrido'ya refakat etmiş bulunuyorum. İkimiz de Üniversitemizin bu Milletlerarası Cemiyetin faaliyetine olan inancımız ve Milletlerarası Kültürel münasebetlerin gelişmesine olan derin imanını sizlere ifade etmek zevkli vazifesini yüklenmiş bulunuyoruz. B. Rektör Carrillo, ilk niyetine rağmen, aramızda bulunamamaktan ne kadar müteessir olduğunu sizlere söylememi benden rica etti. Önemli vazifeler kendisinin Meksika'dan ayrılmasına engel oldu. Böylece, Bayanlar Baylar kendisi adına, başında bulunduğu müessesce adına ve Meksika Delegasyonu adına sizleri selâmlamak şerefine nail oluyorum. Kendisine çok şeyler borçlu olduğumuz mümtaz Başkanımız B. Rektör Sarrailh'e en halis tâzimatlarımı arz ederim. Kendisine bilhassa, bu sabah sizlere hitap etmek için beni davet ederken kullandığı iltifatkâr ifadelerinden dolayı teşekkür etmek isterim.

Bu İkinci Genel Konferansı müsait üç alâmet altında açıyoruz. Atom enerjisinin Milletlerarası kurulması ihtimali içinde bulunmamıza binaen, dünyada gerçek, adil, müessir ve devamlı bir sulhun yerleşebileceği ümidini hemen izhar etmemin sebebini anlıyacaksınız. Saniyen, bu

Cemiyetin eserinden doğan cesaret ve teşviki hatırlatacağım. Nihayet böyle bir esere, şükran ve hayranlık dolu saygı ile selâmladığım bu eşsiz şehre gelmiş sayısız üniversitelinin gösterdiği ilgiyi de mânidar bir vait olarak işaret edeceğim. Düşünce ve sanat tarihindeki yerine binaen hayranlık; içinde birçok hatıra ve vaitlerin sıralandığı bir sema altında bizlere gösterdiği misafirperverlikten dolayı da şükran duymaktayım.

Nice Konferansındanberi aşağı yukarı beş yıl geçti. Bu Meclisten müteheyyc bir hâtıra saklamaktayım. Nice'de sizlere sadece üniversitelerin yerimi hiçbir şeyin alamıyacağı vazifesine kat'î olarak inanmış bir Meksikalı olarak değil, fakat aynı zamanda eğitim bilim ve kültür yolu ile sulhun organizasyonu için milletlerarası kooperasyonun - mütevazı fakat samimî - bir hizmetkârı olarak da hitap etmek imtiyazına sahip oldum.

1950 yılında söylediklerimi sonradan bir defa daha okudum. Orada mes'uliyetlerinizin sahasını ölçmüştüm. Modern dünya (bir dünya ki içinde fizikî buutlar gittükçe kısalmakta, fakat tarihin ritmi gittükçe hızlanmaktadır) tahavülünün yarattığı duruma karşı, evrensellik kararımızı övüyordum. Bir Millî Üniversite - memleketim Üniversitesi mümes-sili olarak bugün bu demecin metninde yapabileceğim hiç bir değişiklik olmayacaktır. Meksiko Üniversitesi her türlü şüpheden âri sulhçu bir temayülle müteharriktir. Meksika halkı bütün insanların

moral ve entellektüel kader birliğine müsteniden bütün milletlerin kollektif emniyetini sağlamlaştırmak için diğer milletlerle en kısa bir zamanda işbirliği yapmak lâzım geldiğine inanmaktadır.

Zaten, 1950 yılında söz konusu ettiğimiz problemler hâlâ günün mevzuudur. Diğer bir çok deliller arasında, bu Konferansın tetkikine sunulan tem de bunun reddedilemez bir delilidir. Bu tem de şudur: "Hızla gelişen bir cemiyet içinde, Üniversitelilerin rolü; bilhassa öğretim üyeleri, araştırmacı ve âmmeye hayatı dirijanlarının beşerî ve meslekî teşekkülâtı üzerine olan etkisi bakımından."

Zannımca zamansız her türlü gençleştirmeyi önlememiz lâzım gelmektedir. Bir Üniversite etkisinin devamlı olarak kendini hissettirebilmesi için, mihmandarlarının hizmetinde buldukları millî cemiyetin, bu millî cemiyetin içinde gelişeceği beynelmilel nizamın problemleride, nihayet, aynı zamanda hem içinde bulunduğu millî cemiyetin ilerlemesini hem de beynelmilel camianın âdil, hür ve sulhçu gelişimini sağlamaya en fazla uygun düşen insan tipi konusunda yeter miktarda vazalı ve belirli bir fikre sahip olması lâzım gelmektedir. Geniş ve şümüllü bir görüş ve evrensel bir malûmat şüphesiz ki zaruridir. Bununla beraber, hiçbir şey içinde faaliyette bulunmakla mükellef olunan millî durumu vasıtasız tanımanın yerini alamıyacaktır. Empoze edilmiş fikirlerle gerçek bir terakki sağlanamaz.

Bütün Üniversiteler için cari olacak mutlak surette tek sistem ve metodlar düşünmek mümkün müdür, ve müsbet cevap halinde, böyle birşey temenniye şayan mıdır? Biz müşterek bir gaye kabul etsek bile, sosyal denominatör (mahreç) müşterek olmayacaktır; hareket noktaları aynı değildir. Tem muharrirleri bize hızla gelişen bir cemiyetten bahsediyorlar. Ve gerçekten, muasır dünya gelişiminin esaslı vasıflarından biri de sür'attir. Bizzat bu vakiyaya binaen, iyice

düşünülmeden çıkarılacak neticelerden kendimizi uzak tutmamız yerinde olacaktır. Hızlanmış bu gelişim içinde (ki bu hızlı gelişimin işareti sür'at, acele de tehlikesidir) acele etmemenin zamanı gelmiştir. Her halin arzettiği farkları, her durumun nüanslarını belirli olarak tefrik etmek mecburiyetindeyiz. Zira, Antonio Caso'nun mükemmel formülüne göre, eğer "yığınlar doğurdıkları seçkinler *vasıtasıyla* zafere ulaşırlarsa", "seçkinler de içinden çıktıkları yığınlar *ile* zafere ulaşırlar".

Müteaddit asırlık millî kültür hayatını sahip memleketlerin durumu bağımsızlıklarına sadece XIX. yüzyılın başlarında kavuşan memleketlerin durumunun aynı değildir. Bu sonuçlar için, hükümler devletler olarak daha genç bulunmalarına binaen, mesele diğer milletleri işgal eden şekli ile ortaya çıkmaktadır. İlk halde - çok eski siyasi bir tecrübeye ve fazla işlenmiş bir millî kültüre sahip olan milletlerin halinde - Üniversitenin teşkil ettiği bu formasyon aletinin adaptasyonu hiç şüphesiz yok ki diğer haller için zaruri olan gayretten farklı bir gayret isteyecektir.

Eminim ki konferans profesörler konusunda verimli ve yerinde tekliflere kolayca vasıl olacaktır. Buna mukabil, ilmi araştırmacıların formasyonu meselesine geldiğimiz zaman münakaşanın biraz daha güçleşeceğinden endişe etmekteyim. Bu takdirde çift bir münakaşanın tehdidine maruz kalacağız: "Teknik ve espri" ve diğer yönden, "fen ve edebiyat tedrisati". İstidratları bir yana bıraktığımız takdirde -ki bunlar bitip tükenmez olmakla beraber daima cazipürler - belki farkededeceğimiz ki, bu önemli alanlar Konferansımızın yüksek öğretimle görevli bulunanlara yapabileceği en büyük yardım kendilerini, anakronik bilgiçliklerde bulunmadan, arayıcılar için zaruri olan formasyonun beşerî veçhesile meslekî veçhesi arasında muteber bir ahenk bulmak için, meseleyi

proğramların müşahhas plânu üzerinde ele almağa tabrik olacaktır. Teknikler öyle bir ritimle ilerlemektedir ki, bu ritim her ferdin fikri ve moral sorumluluklarını daha vazih bir şekilde müdrük olmasını icabettirmektedir. Fakat ilerlememizi bu ritmi ağırlaştırarak elde etmemiz düşünelmez. İlim adına beşeriyeti küçümsemek de, beşeriyet adına ilmî felce uğratmak ta aynı şekilde mânasızdır. Tarihin en parlak anlarında edebiyat ve fen dersleri birbirlerini rakip olarak değil fakat karşılıklı yardımcı olarak görmüşlerdir. Öğrenme ihtiyacı asla formasyon idealine üstün tutulmamıştır. Günümüz bilgin ve ümanisti gerçekleştirilmesi lâzım gelen muazzam bir proğrama sahiptir: İnsanın birçok ihtilâtlar arzeden bugünkü dünyaya ithali, esprinin, zekânın insan hizmetine koymak için hergün fethettiği fevkalâde kudretler üstünde hükümranlığı. Maalesef bazan insanların fetihlerine lâyık bir tarzda hareket etmeğı bilmedikleri de vakidir. Ümit edelim ki devrimiz için durum böyle olmayacaktır. 1945 de bir bayanın, ki o günden bu yana memleketi hükümetinde önemli vazifeler almıştır, şöyle dediğini işittim: "Hiçbir içtimai nizam, eğer derin bir şekilde moral ve mânevi kıymetlere dayanmıyorsa, istikrar sağlayamayacaktır. Ruhlarımızı kaybetmeğe ramak kalmıştı. Eğer yaşamağa devam etmek istiyorsak ruhlarımızı tekrar bulmamız lâzım geliyor". Berkson bu "supplément d'âme" (Ruh ilâvesi) ı talep ettiği zaman buna benzer bir fikir ifade etmişti ki, bunun yokluğu, günümüzde, "insanın seyyare üzerindeki maddî muvaffakiyeti" içinde kendini acı bir şekilde hissettirmektedir. Ruhlarımızı bulmak. İnsanın muvaffakiyetlerine bir "supplément d'âme" vermek. Nasıl olurda Üniversiteler böyle ulvî emellere bigane kalırlar? ve, aynı zamanda, nasıl olurda "bu maddî muvaffakiyet" in , heyhat bütün milletlere has bir şey olmadığını akıllarına getirmezler? Biraz evvel Berkson'u zikrettim. Birçok memleketler, teknik bakımdan en

nasipsiz olanlar -yani, daha henüz en fazla sayıda olanlar- "Yaratıcı İnkılâp "müellifinden burada başka parçalar zikrini pek arzu edeceklerdir. Meselâ şunu: "İnsan, ancak kuvvetli bir alet kendisine dayanak teşkil ettiği takdirde arz üzerinde yükselbilecektir. Eğer arzdan ayrılmak istiyorsa insanın madde üzerine dayanması lâzımdır". Kolay ve şekilsiz bir spritüalizmin ivalarına karşı -ve espri adına böyle isabetli bir şekilde ne kadar da az ikaz edilmişiz.

"Âmme hayatının dirijanları" na gelince, tem'in yazılış şeklinin beni tereddüt içinde bıraktığını itiraf ederim. Unesco'nun neşrettiğı çalışma dökümanı (ML/1098) bu tahrir tarzını aşağı yukarı aydınlatmaktadır; çünkü bizi bilhassa âmme idaresine intisap etmek isteyen gençleri hazırlamak için Üniversitelerin halen ne yapmakta olduklarını yahut ne yapabileceklerini- tetkike sevk etmek istiyor. Kendi hesabıma buna gazeteciliğı, günümüzün bu muazzam kuvvetini de ilâve edeceğim. Bununla beraber, aynı dökümanda, hemen bize (İspanyolca metni zikrediyorum) kendi milletleri hayatının "direktör unsurlar"ından ve "müdür fonksiyonlar"ın icrasını hazırlayan üniversite tahsillerinden tekrar bahsedilmektedir. Fransızca metin bize millî hayatın *kadrolarından* bahsi tercih ediyor. Böyle olmakla beraber, hattâ bu şekilde, *kadroların* seçimi nerede başlayıp nerede bitmektedir? Bu eleğecmez sosyal sınıf, âzalarının bir memleket âmme hayatının *kadrolarını* yetiştirebileceğı bu sınıf nerede başlayıp nerede bitiyor? Bu müstakbel dirijanlar, bazılarının alaylı bir şekilde *ad usum Delphini* diye adlandırdıkları eğitim kendilerine tahsis için nasıl keşfedilecektir?

Tem'imizin ingilizce metnini okuduğum zaman endişelerim daha da artıyor: "leders in public life" (âmme hayatında liderler). Üniversite, liderler mektebi... Niçin, tercihan, vatandaşlar mektebi değil? Daha mütevazı görünen bu tâbir aslında çok daha fazla iddialıdır. Üni-

versite, kendine has yüksek fonksiyonlarından ayrılmadan, vatandaşların formasyonuna nasıl iştirak edebilir? Nasıl yüksek tahsil siyasi terbiyeyi tamamlayıp mükemmelleştirebilir? Muhtemelen yanılmış ta olabilirim. Bununla beraber, eğer bu sorulara cevap verebilseydik kendimizi araştırmacı ve hocaların meslekî ve genel formasyonu üzerinde düşünmek için daha rahat hissedecektik kanaatindeyim. Zira Üniversitenin gerek profesör, gerek ilmi araştırmacı, gerekse bir memleket âmme hayatının uyur halde bulunan dirijanı olarak kendini göstermesine yardım etmekle mükellef olduğu insan tipini tahayyül etmekle işe başlamış olacaktır. Şüphesiz bahis konusu olan şey bu tipi mücerreten tâyin değildir, böyle bir ameliyeye kimse inanmayacaktır. Burada söz konusu edilen şey daha ziyade bu tipi evrensel bir idealle olan münasebetine göre, ki bunda şüphe yoktur, fakat her muntaka ve her milletin tarihî, coğrafî, iktisadî ve sosyal gerçeklerinden hareketle tasavvur etmektir. Aynı zamanda, insan ve profesör. Mütchassis olduğu kadar insan. Vatandaş olduğu kadar insan.

Üniversitenin bir milletin uyur haldeki dirijanlarının hazırlanmasında oynadığı rolden bahis bizi birbirinin tamamlayıcısı ve birbirinden ayrılmaz üç meselenin tetkikine götürecektir. Bunlardan birisini daha evvel kaydettim. Uyur haldeki dirijan faaliyet halindeki bir vatandaş. Üniversite vatandaş için ne yapmaktadır? İkinci soru ise şudur: Daha mahdut bir görüşle uyur haldeki dirijan bir devlet memuru da olabilir. İdarî meslekler ve gazetecilik konusunda Üniversite ne yapmaktadır? Lâf arasında belirtmek isterim ki, eğer dikkatimizi yalnızca bu noktalar (idare ve gazetecilik) üzerinde toplamış olsaydık, münakaşasına davet edildiğimiz tem kadar geniş bir konunun tahdidinden nekadar pratik avantajlar çıkacağımızı görecektik. Dahası da var. Bir faaliyet vardır ki Üniversite ne hususi bir okul içinde, ne de muayyen bir program vasıtasıyla

iera etmemektedir. Ve işte bu genel faaliyet ki, bir âmme mükellefiyeti kabul edenlere çoğu zaman en iyi şekilde yol göstermektedir. İmdi, bu genel faaliyetin gayeleri, ilmi gerçeği araştırmak, kültürün beşerî anlamını muhafaza ve fikir hürriyetini müdafaa değil de nedir? Böyle anlaşıldığı takdirde, Üniversite adına lâayık bir Üniversitenin bütün eserinin hükümet edenler için bir ders olduğu kariyetle söylenebilir: Mümkün başarıları için bir nasihat, muhtemel hataları için bir ikaz.

Üniversiteler, bize teklif edilen tem yazarlarının, eğer yanılmıyorsam, düşündüğü seçkin idarecilerin meslekî formasyonlarına yardım edecek vasıtalara sahiptirler. Meselâ, birçok memleketlerde övünmeğe lâayık neticeler veren Siyasî, Ekonomik ve Sosyal İlimler Okulları pek ümit vericidir. Aralarından bazıları bihakkın cihanşümûl bir şöhrete sahiptirler. Bu seçkinlerin beşerî formasyonuna gelince, üniversiteler herşeyden evvel, gevşmeden fakat doğmatik ifratlara da gitmeden, yüce görevini ifaya gayret etmelidirler: Bu görev, sadece yanyana konmuş lâboratuvar ve fakülteler heyeti olarak değil, fakat kültürü nakletme ve yenileme organik merkezleri -hür, herkese açık ve hiç kimseye boyun eğmez- olarak faaliyette bulunmaktır.

Meksiko Millî Üniversitesinde bir çok profesör memleketimin üniversitelerini en çok ilgilendiren problemlerden birkaçını yakın bir geçmişte incelediler. Bunlardan birisi "bilimin hiyerarşik bünyesinde Üniversitenin rolü"nü inceledi. Bir diğeri de "Üniversite ve beşerî vahdetin tekrar elde edilmesi"ni tetkik etti. Bu başlıklar da aynı ümidin -ve aynı arzunun- ayrı iki ifadesini görmekteyim. Konu gerçekten muazzamdır. Fakat bu konuyu durmadan bir yana bırakmağa çalışmak hiç bir fayda vermeyecektir. Eğer konuyu bugün bir yana bırakırsak, ergeç günün birinde ele almamız lâzım gelecektir. Bunu da memnuniyetle kabul etmekteyim. İstanbul'a

böyle güç bir vazifeye bir kaç saat içinde girişmek için gelmedik. İddiam da bu değildir. Sadece teklif edeceğim ki, ele alacağımız üçlü problemin veçhelerinden her birini münakaşa ederken, Üniversitelerin, kendilerini yüksek tahsille gerçek bir şekilde yeni baştan düzenlenmesine götürebilecek araştırmaları, kendilerine has sosyal muhitleri içinde, hergün biraz daha derinleştirmek ve ilerletmek zaruretinde olduklarını unutmuyalım; bu yeni baştan düzenleme, kanaatimce yalnız yüksek öğretimi değil yüksek eğitimi de içine almalıdır. Böylece programların revizyonu için sağlam bir temel elde etmiş olacağız. Zira, eğer Üniversite iyi hocalar, ilmi araştırmacılar ve iyi vatandaşlar yetiştirmek istiyorsa, düşünen insanın itidalı ile faaliyette bulunan ihtiyaçları arasındaki en mükemmel dengeyi *bizzat kendinde* bulmalıdır. Böyle bir denge evrensel ile milli, ferdin kaderi ile nev'i beşerin genel tekamülü arasında daha makul bir nisbet icabettirmektedir. Ve bu nisbet fen ve edebiyat dersleri, Üniversitenin nesilden nesle geçirmekle mükellef olduğu kültürel mirasla Üniversitenin teshil edeceği fikrin serbest fetihleri arasında daha sıkı ve daha mütecanis bir bağ farzetmekte değil midir?

Evveleminde bir seçim yapmadan bu yeni dengenin elde edilemeyeceğine inanmış ferasetli espriler programların hafifleştirilmesini tavsiye etmektedirler. Fakat, herhangi bir programı ciddi bir şekilde hafifletmek için faaliyete geçilir geçil-

mez ihtilâflar hemen kendini göstermektedirler. Bir saat eksik lâtince hümanistleri gölgelendirmekte; bir saat eksik matematik fizikçileri endişeye düşürmektedir. Bu çeşit ihtilâflar bizi teemmüle mecbur ediyor. Neticeleri meş'um da olabilir. Gerçekten, eğer programları vaktinde hafifletmezsek ve, bilhassa, bu hafifletme içinde muhayyel rakipleri uzlaştıramazsak, eğer kendilerini işin sonunda "zıt şeylerin birbirini tamamladığına" inandramazsak karşımızda ya gayrimüessir bir insan, ya gayri beşeri bir mütehasıs bulacağız.

Bayanlar ve Baylar: Dikkatinizi uzun zaman işgal ettim. Affımı rica ederim. Önünüze serdiğimiz fikirler sizler için hiç te yeni değildir. Bu fikirlere tekrar dönmek istedim, zira hızla gelişen bir cemiyette Üniversitenin rolünü incelemek için, yaşayan her Üniversitenin hele şükür sahip olduğu adaptasyon ve tekâmül imkânlarını mülâhaza etmek cesaretine sahip olmak lâzımdır.

Bütün dillerin en hoş kelimelerinden biri "anlamak"tır. Bir diğeri de "hizmet etmek"tir. Anlamak ve hizmet etmek, Üniversitenin her memleketin insanlarına, her kıtanın memleketlerine ve dünyanın bütün muntikalarına sulh, adalet ve hürriyet içinde ilerlemek için yardım etmesini arzulayan bizlerin, hepimizin dövizide değil midir? İstanbul'da alınacak kararların, bugün bu Cemiyetin eserine iştirak eden Üniversiteler tarafından Nice'de ilân edilen ideali, gerçek içinde sağlamaştırılmasını temenni ederim

ADDRESS DELIVERED BY DR. TORRES BODET, DELEGATE
OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF MEXICO

The National University of Mexico -which some of the delegates here present visited in 1951, on the occasion of the fourth centenary of its foundation- has done me the honour of appointing me, in conjunction with my distinguished friend, its former rector Mr. Luis Garrido, to represent it at this assembly. We have both been entrusted with the pleasant mission of reiterating our University's confidence in the future of this association and its profound faith in the future of cultural relations among the nations of the world. Our rector, Mr. Carrillo, has asked me to express his regret at not being here with you as was his intention. I greet you ladies and gentlemen in his name, in the name of the institution he presides and in the name of the Mexican delegation. I should also like to pay my respects to our distinguished president, M. Sarrailh, to whom we all owe so much and to whom I am deeply grateful for the words, so friendly and generous, with which he invited me to speak from this platform.

Our conference opens its sessions under three propitious signs. In face of the prospect of the internationalization of atomic energy, you will therefore understand that I invoke the hope that an authentic, just, dynamic and durable peace be established in this world. I would also like to mention the encouragement that the work of this association gives us. I point out, as an eloquent promise for the future, the interest shown in

this work by so many university representatives who have come to this incomparable city, to which I wish to render my warmest tribute of admiration and gratitude. Admiration, because of what it represents in the history of art and thought and gratitude for the hospitality it extends to us, beneath a sky under which are combined so many memories and so many promises.

Five years have elapsed since the Nice conference. I still retain a vivid memory of that assembly. In Nice I had the honour of speaking, not only as a Mexican who firmly believes in the irreplaceable mission of the university, but also as a servant, humble but sincere, of international cooperation for the organization of peace through education, science and culture.

I have reread what I said in 1950. I then measured the grandeur of your responsibilities. Faced with the situation created through the changes in the modern world, a world in which the physical dimensions are shortened, but in which the rhythm of history is accelerated, I praised your determination for universality. As representative of a national university, that of my country, I see no reason now to alter anything in the text of that speech. The University of Mexico is inspired by a manifest peaceful vocation. The Mexican people believes unshakeably in the urgency of cooperation with other nations to guarantee collective security for all peoples on the basis of intellec-

tual and moral solidarity of all men.

On the other hand, the problems discussed in 1950 still exist. This is confirmed by the subject for discussion submitted to this assembly; namely "The function of universities in a society undergoing rapid development with special reference to its influence on the general and specialized training of teachers, research workers and leaders in public life".

In my opinion we must avoid hasty generalizations. So that the influence of a university can make itself felt in a useful and lasting manner, it is necessary for its directors to entertain a clear and sufficiently exact notion of the problems of the national community it must serve, of the kind of international coexistence in which that national community will have to develop and of the type of man best qualified to ensure, at the same time, both the progress of the national society of which he is a member and the just, peaceful and free development of the international community. Mature judgment and a wide knowledge are indispensable. It is quite obvious that there can be no substitute for the direct knowledge of the national situation within which he works. There can be no true progress through imposed ideas.

It is neither possible nor desirable to conceive of complete uniformity of systems and methods for all universities. Even if we accept a common goal, there is no social common denominator; the points of departure are not the same. The drafters of the topic which has been put before us speak of a society undergoing rapid development. And, indeed, one of the essential characteristics in the development of the contemporary world is speed. For this very reason we must guard against too hasty conclusions. In this accelerated development -whose characteristic is velocity and who-

se danger is haste- we must not hurry. The differences in every particular case must be carefully distinguished. In the admirable words of Antonio Caso, "the masses triumph *for* the élite that gives them birth" but "the élite triumphs with the masses *from* whom it springs."

In those countries whose national cultures go back for several centuries, the situation cannot be the same as in others where independence was attained at the beginning of the nineteenth century. And even in the latter, the problem can no longer be posed in the same terms as for other nations, still much younger as states. In the first case, that of the nations with an older political tradition and more highly developed national cultures, the *adaptation* of the formative tool which is the university requires an effort undeniably different from that required, to a greater or lesser degree, in the other cases.

As regards the training of teachers, I am sure that this conference will soon arrive at a number of useful suggestions. But I am afraid, on the other hand, that the discussion will become more difficult when we enter the problem of the training to be given to research workers. We shall then be menaced by a twofold debate, namely "technique and spirit" and "humanities and sciences". If we avoid the temptation of digressions, we shall perceive that the greatest help our conference can give to the representatives of higher education in such a vital question is to encourage them to consider the problem within the framework of the curriculum and, discarding any outmoded pedantry, to look there for the indispensable agreement between the human and professional aspects of the training necessary to a good research worker. The rate at which technique is advancing demands from every individual a

greater awareness of his moral and intellectual responsibilities. But it is not by decreasing this rate that we can better insure our progress. It would be just as absurd to scorn humanism in the name of science as to try to paralyze science in the name of humanism. In the greatest moments of human history there has been no feeling of rivalry between humanities and sciences, but rather the feeling that each helped the other. The need of information did not dominate the ideal of education understood as formation. In our time science and humanism must go together in the realization of a gigantic programme, that is the integration of man into the modern world, the mastery of the human spirit over the extraordinary forces conquered by man's intelligence. It is to be deplored that there are times when man does not know how to act in a manner worthy of his conquests. We hope that this will not be true for our time. In 1945, I heard a lady who had occupied important posts in the government of her country say: "No structure of society can be a stable one that has not its roots deep in the moral and spiritual values of life. We have come very near to losing our souls. We must find them if we are to live". Years before, Bergson expressed a similar idea in referring to the "supplément d'âme", so necessary for "the material success of man over the planet". The rediscovery of our souls, the finding of a "supplément d'âme" for civilization, how can the universities remain indifferent to such aspirations? And, at the same time how can we overlook the fact this "material success" does not belong to all nations? I have quoted Bergson. Many countries, less fortunately endowed with technical means, in other words, most countries can also quote Bergson's thought. For example, "Man does not rise above the earth unless a powerful equipment

gives him the pivot point. In order to detach himself from matter he must weigh upon it". Few times have we been better warned, in the name of the spirit, against the seduction of a vacillating and deceptive spiritualism.

Regarding the "leaders in public life", I must confess that I am not altogether clear about the meaning of the phrase. The working paper (ML/1098) circulated by Unesco clarifies its meaning mostly because it directs us towards the study of what universities do to prepare young men wishing to enter the sphere of public administration. I would also add journalism, that immense power of our age. The same document, however, continues to relate immediately (I quote the Spanish version) to "governing elements" of the life of a nation and to the studies necessary "for the exercise of guiding functions". The French version refers to the training of the *cadres* of national life. Even so, where does the recruiting of these *cadres* begin and where does it end? Where can we trace the beginning and the end of that elusive social class that will fill the *cadres* of the public life of a country? How could we discover its future members so as to give them an education which a malicious mind would qualify "ad usum Delphini"?

My apprehension increases when, in the English text, I read the words "leaders in public life". The university, a training school of leaders! Why not rather a training school of citizens. This, even though it may seem more modest, is at bottom more ambitious? How can the university contribute to the training of citizens without neglecting its exalted functions? How can higher education complete and improve civic education?

Possibly I may be mistaken. I believe however that if we could succeed in answering these questions, we would

feel freer to ponder over the general and professional training of our research workers and teachers, because we would have begun by picturing the type of man which the university should encourage to reveal himself as a research worker or as a potential leader of a country's public life. It is not a question of trying to define that type in an abstract manner, which would convince no one. We must try to envisage him in terms of a universal ideal, but starting from the historical, geographical, economic and social realities of each region or of each nation. Man as well as citizen, man as well as teacher, man as well as research worker.

Discussing the role of the university in training the potential leaders of a nation will make us think of three complementary and inseparable questions. I have already mentioned one of them. The potential leader is a citizen in action. What does the university do for the citizen? The second is the following. The potential leader can, from a more restricted point of view, be a public administrator. What does the university do in regard to administrative and journalistic careers? In passing I may say that if, in treating this part of our subject, we concentrate momentarily our attention on these points only - administration and journalism - we would realize how many practical advantages could be derived from the limitation of a subject as wide as the one we have been invited to discuss. But there is something that the university does not achieve in a special school nor thanks to a fixed programme, and it is that which is most helpful to guide those who accept a government responsibility: the search for scientific truth, the maintenance of the human sense of culture, the defense of intellectual freedom. In this sense, it can be said that every activity of a university worthy of the name is a

lesson for those who govern, an advice towards their success, a warning against their possible errors.

The universities can attempt very much in their purpose of aiding professional training of the minorities of administrators, whom the drafters of our subject had no doubt in mind. Much has been done and much can yet be expected from the schools of political science, economics and social science, which have already given results so worthy of praise in several countries. Some of them enjoy a world-wide reputation which they thoroughly merit. With respect to the humane training of these minorities, the universities should especially try to accomplish, unhesitatingly and without dogmatism, that which is their supreme mission: to act as organic centres, free, open to all and subjected to no one, for the diffusion and renovation of culture, and not mere aggregates of faculties and laboratories more or less well put together.

At the National University of Mexico, various professors examined recently some of the questions which are of the utmost interest to university circles in my country. One of them spoke of "the role of the university in the hierarchical structure of knowledge", another on "the university and the recovery of human unity". I find, in these two titles, two different expressions of the same will and of the same hope. The subject is immense, but it would be useless to try to avoid it perpetually. If we postpone it today we shall have to face it sooner or later. I admit freely that we have not come to Istanbul to engage ourselves in such a task in a period of a few hours. That is not what I am suggesting. I propose only that, in discussing the problem under examination, we keep in mind the advisability that universities, each in their own social environment, undertake serious

research leading towards a sound reorganization of higher studies, which in the future should imply not merely higher instruction but higher education as well. This is the only way to lay serious foundations for the revision of curricula. Because if the university wishes to train good teachers, research workers and citizens, a better balance should be found between the wisdom of the thinker and the needs of the man of action. Such a balance demands a fairer distribution between the universal and the national, between the future of the individual and the general evolution of mankind. And does not this imply a yet closer and more coherent link between humanities and sciences, between the richness of the cultural legacy that the university must transmit and the audacious and free conquests of the mind that the university must encourage?

A number of keen minds, convinced that there is no possibility of attaining such a balance without a prior process of selection, advise that our curricula be lightened. But as soon as any attempt to act in this direction is made, controversies arise. An hour less of Latin saddens the humanists, an hour less of mathematics alarms the physicists. Such controversies make us meditate and worry. They may have unfortunate consequences. Indeed, if our curricula are not lightened, while we have the oppor-

tunity and especially if we do not succeed in making imaginary rivals reach an agreement on what is to be left out, in short, if we cannot make these rivals understand that "opposites complement one another", we shall soon be confronted with either: less human scientists or less efficient human beings.

Ladies and gentlemen, I have taken a great deal of your time. I am aware of it and I ask you to pardon me. The ideas that I have enumerated are not new to you. I wanted to stress them, nevertheless, because I believe that in order to study the role of the university in a society undergoing rapid development, it is convenient to have the courage to think first of all about the possibilities of adaptation and development that, fortunately, any truly alive university possesses.

One of the most beautiful words in any language is the word understanding. Another is service to understand and to serve is the motto of all of us who want the university to help the men in each country, the countries in each region, and the regions of the entire earth to advance towards peace, freedom and justice. May our deliberations at Istanbul sustain in practice the ideals proclaimed at Nice by the universities convened in this international association.

ALLOCUTION DE M. TORRES BODET, DELEGUE DE L'UNIVERSITE NATIONALE DE MEXICO

L'Université Nationale de Mexico, que certains d'entre vous visiterent en 1951, à l'occasion du Quatrième Centenaire de sa fondation, a bien voulu me désigner pour la représenter à cette Assemblée. J'accompagne ainsi mon éminent ami M. Luis Garrido, son ancien Recteur. Nous avons, tous deux, reçu l'agréable mission de vous exprimer la confiance de notre Université dans l'action de cette Association Internationale, et sa foi profonde dans le développement des relations culturelles entre les peuples. M. le Recteur Carrillo m'a demandé de vous dire combien il regrette de ne pas se trouver parmi vous, comme il en avait l'intention. Des devoirs importants l'ont retenu au Mexique. C'est donc en son nom, en celui de l'institution qu'il dirige et en celui de la Délégation Mexicaine, que j'ai l'honneur, Mesdames et Messieurs, de vous saluer. Je présente mes compliments les meilleurs à notre illustre Président, M. le Recteur Sarrailh, à qui tous ici nous devons tant. Je tiens à le remercier très particulièrement des termes généreux qu'il a eu l'obligeance de choisir en m'invitant à vous adresser la parole ce matin.

Nous ouvrons cette Deuxième Conférence Générale sous trois signes propices. Puisque nous sommes dans l'expectative de l'internationalisation de l'énergie atomique, vous comprendrez que j'évoque d'abord l'espoir de voir s'établir dans le monde une paix réelle, juste, agissante et durable. Je rappellerai, ensuite, l'encouragement qui nous est don-

né par l'oeuvre de cette Association. Je signalerai, enfin, comme une promesse éloquente, l'intérêt que témoignent à une telle oeuvre tant d'universitaires venus dans cette ville incomparable, à laquelle je veux rendre un chaleureux hommage d'admiration et de gratitude. D'admiration pour ce qu'elle représente dans l'histoire de l'art et de la pensée. De gratitude pour l'hospitalité qu'elle nous accorde, sous un ciel dans lequel s'allient tant de souvenirs et tant de promesses.

Presque cinq ans se sont écoulés depuis la Conférence de Nice. Je garde de cette Assemblée un souvenir ému. A Nice, j'eus le privilège de vous parler non seulement en tant que mexicain fermement convaincu de la mission irremplaçable des universités, mais aussi en tant que serviteur - modeste mais bien sincère - de la coopération internationale pour l'organisation de la paix par l'éducation, la science et la culture.

J'ai relu les paroles que je prononçai en 1950. J'y mesurais l'étendue de vos responsabilités. Face à la situation créée par les transformations du monde moderne (un monde dans lequel les dimensions physiques se réduisent mais où le rythme de l'histoire s'accélère continuellement) je louais votre décision d'universalité. Comme représentant d'une Université Nationale-celle de mon pays-je n'aurais rien à changer aujourd'hui au texte de cette allocution. L'université de Mexico est animée d'une vocation pacifique évidente. Le peuple

mexicain eroit invinciblement à l'urgence de collaborer avec les autres peuples pour affermir la sécurité collective de toutes les nations sur la solidarité intellectuelle et morale de tous les hommes.

Par ailleurs, les problèmes dont nous parlions en 1950 sont toujours actuels. Parmi d'autres témoignages, le thème soumis à l'étude de cette Conférence en est une preuve irréfutable. Le voici: "Rôle des Universités dans une société en évolution rapide, particulièrement en relation avec son influence sur la formation humaine et professionnelle des maîtres de l'enseignement, des chercheurs et des dirigeants de la vie publique".

Je crois que nous devrions éviter soigneusement toute généralisation prématurée. Pour que l'influence d'une Université se fasse sentir de façon durable, il est nécessaire que ses guides aient acquis un concept suffisamment clair et précis des problèmes de la société nationale qu'ils doivent servir, de l'ordre international dans lequel cette société nationale aura à se développer et, enfin, du type d'homme le plus apte à assurer à la fois le progrès de la société nationale qui est la sienne et l'évolution juste, libre et pacifique de la communauté internationale. Une vue d'ensemble large et une information universelle sont indispensables, sans doute. Pourtant, rien ne saurait remplacer la connaissance directe de la situation nationale dans laquelle on a le devoir d'agir. Avec des idées imposées, il n'est pas de progrès réel.

Serait-il donc possible, et dans l'affirmative, serait-il souhaitable, de concevoir pour toutes les Universités une uniformité absolue de systèmes et de méthodes? Si nous acceptons un but commun, le dénominateur social ne l'est pas; les points de départ ne sont pas égaux. Les rédacteurs du thème nous parlent d'une société en évolution rapide. Et effectivement, une des caracté-

ristiques essentielles de l'évolution du monde contemporain est la rapidité. En raison de ce fait même il conviendra de nous garder des conclusions irréfléchies. A l'intérieur de cette évolution accélérée (dont la vitesse est le signe et dont le danger est la hâte) il est urgent de ne pas nous presser. Nous devons distinguer nettement les différences de chaque cas, les nuances de chaque situation. Car, d'après la formule admirable d'Antonio Caso, si "les masses triomphent *par* les élites qu'elles engendrent", "les élites triomphent *avec* les masses d'où elles émergent".

La situation des pays qui comptent de nombreux siècles de culture nationale ne peut être identique à celle des pays qui ont conquis leur indépendance au début du XIX siècle. Pour ceux-ci, le problème ne se présente pas exactement dans les termes qui préoccupent d'autres nations, plus jeunes encore en tant qu'Etats souverains. Dans le premier cas celui des peuples ayant une expérience politique très ancienne et une culture nationale très élaborée - l'adaptation de cet instrument de formation qu'est l'Université, exigera un effort incontestablement différent de celui qui sera nécessaire dans les autres cas.

En ce qui concerne les professeurs je suis persuadé que la Conférence arrivera, plus ou moins facilement, à des suggestions fécondes et bien fondées. Je crains, par contre, que la discussion ne devienne un peu plus difficile lorsque nous aborderons le problème de la formation des chercheurs scientifiques. Nous serons alors menacés d'un double débat: "la technique et l'esprit" et, d'autre part, "les sciences et les humanités". Si nous évitons les digressions-toujours séduisantes, quoique inépuisables - nous percevrons peut-être que la meilleure aide que notre Conférence puisse donner, dans un domaine si important,

à ceux qui se trouvent chargés de l'enseignement supérieur, c'est de les inciter à envisager la question sur le plan concret des programmes, afin d'y trouver, sans d'anachroniques pédantismes, un accord valable entre l'aspect humain et l'aspect professionnel de la formation indispensable aux chercheurs. Les techniques progressent à un rythme qui exige, de chaque individu, une conscience plus nette de ses responsabilités intellectuelles et morales. Mais ce n'est pas en ralentissant ce rythme que nous assurerons notre progrès. Il serait tout aussi absurde de déprécier l'humanisme au nom de la science que de prétendre paralyser la science au nom de l'humanisme. Aux moments les plus lumineux de l'histoire, les humanités et les sciences ne se sentent pas rivales mais solidaires les unes des autres. La nécessité de l'information n'y a jamais primé l'idéal de la formation. Le savant et l'humaniste de nos jours ont un programme gigantesque à réaliser: l'intégration de l'homme aux complexités du monde actuel, la souveraineté de l'esprit sur les forces extraordinaires que l'intelligence est en train de conquérir pour le service de l'homme. Il arrive malheureusement que, parfois, les hommes ne savent pas se rendre dignes de leurs conquêtes. Espérons que tel ne sera pas le cas de notre temps. J'ai entendu dire, en 1945, à une femme qui a rempli depuis lors des charges très importantes dans le gouvernement de son pays: "Aucun ordre social ne saurait être assuré de stabilité s'il ne repose profondément sur les valeurs morales et spirituelles. Nous avons été près de perdre nos âmes. Il nous faut les retrouver si nous voulons continuer à vivre".

Bergson avait exprimé une idée semblable lorsqu'il réclamait le "supplément d'âme" dont le manque se fait si douloureusement sentir, aujourd'hui, dans la "réussite matérielle de l'homme

sur la planète". Retrouver nos âmes. Donner un "supplément d'âme" aux succès de l'homme. Comment les Universités pourraient-elles rester indifférentes à de telles aspirations? Et, en même temps, comment pourraient-elles ignorer que "cette réussite matérielle" n'est pas, hélas, l'apanage de tous les peuples? Je viens de citer Bergson. Bien des pays, les plus deshérités du point de vue des techniques - c'est-à-dire, les plus nombreux encore - souhaiteraient invoquer ici d'autres fragments de l'auteur de "L'Evolution Créatrice". Par exemple, celui-ci "L'homme ne se soulèvera au-dessus de terre que si un outillage puissant lui fournit le point d'appui. Il devra peser sur la matière s'il veut se détacher d'elle". Peu de fois aurons-nous été mis en garde si justement - et au nom de l'esprit - contre les tentations d'un spiritualisme facile et désincarné.

Pour ce qui est des "dirigeants de la vie publique" j'avoue que la rédaction du thème me plonge dans l'incertitude. Le document de travail que l'Unesco a mis en circulation (ML/1098) en éclaire en quelque sorte, le libellé; surtout parce qu'il nous achemine vers l'étude de ce que les Universités font déjà - ou seraient en mesure de faire - pour préparer les jeunes gens désireux d'accéder à l'administration publique. J'ajouterai pour ma part: et au journalisme cette immense force de notre temps. Cependant, dans le même document, on nous reparle aussitôt (je cite la version espagnole) d'"éléments directeurs" de la vie de leur nation et d'études universitaires qui préparent à l'exercice les "fonctions de direction". La version française préfère nous entretenir de la formation des *cadres* de la vie nationale. Toutefois même ainsi, où commence et où finit le recrutement des *cadres*? Où commence et où finit cette insaisissable classe sociale, celle dont les membres pourront former les *cadres* de la vie publique d'un

pays? Comment les découvrir, ces dirigeants futurs, pour leur réserver une éducation que d'aucuns appelleraient malicieusement *ad usum Delphini*?

Mes inquiétudes augmentent lorsque je lis, en anglais, le texte de notre thème: "leaders in public life". L'Université, écoles de leaders... Pourquoi pas, plutôt, école de citoyens? Ceci, qui paraît plus humble, est au fond beaucoup plus ambitieux. Comment l'Université peut-elle sans se démettre de ses hautes fonctions spécifiques, contribuer à la formation des citoyens? Comment l'enseignement supérieur peut-il compléter et perfectionner l'éducation civique? Il est très possible que je me trompe. Je pense, cependant, que si nous parvenions à répondre à ces interrogations, nous nous sentirions plus à l'aise pour réfléchir sur la formation générale et professionnelle des chercheurs et des maîtres. Car nous aurions commencé par imaginer le type d'homme que l'Université doit aider à se révéler soit comme professeur, soit comme chercheur scientifique, soit comme dirigeant *en puissance* de la vie publique d'un pays. Il ne s'agit pas, évidemment, de définir ce type dans l'abstrait, ce qui ne convaincrerait personne. Il s'agit plutôt de le concevoir en fonction d'un idéal universel, certes, mais en partant des réalités historiques, géographiques, économiques et sociales de chaque région ou de chaque peuple. A la fois, homme et professeur, homme non moins que spécialiste. Homme autant que citoyen.

Parler du rôle de l'Université dans la préparation des dirigeants en puissance d'une nation nous conduira à examiner trois questions complémentaires et indissociables. J'ai déjà mentionné l'une d'elles. Le dirigeant en puissance est un citoyen en action. Que fait l'Université pour le citoyen? La deuxième question est la suivante: d'un point de

vue plus restreint, le dirigeant en puissance peut être un administrateur de la chose publique. Que fait l'Université en ce qui concerne les carrières de l'administration et du journalisme? Je dirai, en passant, que si nous concentrons notre attention seulement sur ces points (l'administration et le journalisme), nous verrions combien d'avantages pratiques découlent de la limitation d'un thème aussi vaste que celui que nous avons été invités à discuter. Ce n'est pas tout, cependant. Il est une action que l'Université n'exerce ni dans une école spéciale ni à l'aide d'un programme déterminé. Et c'est bien cette action générale qui souvent oriente le mieux qui acceptent une responsabilité publique. Or, quels sont les buts de cette action générale, sinon ceux de rechercher la vérité scientifique, préserver le sens humain de la culture et défendre la liberté de l'esprit? Ainsi comprise, on peut affirmer que l'oeuvre toute entière d'une Université digne de ce nom est une leçon pour les gouvernants: un conseil pour leurs réussites possibles, un avertissement pour leurs erreurs éventuelles.

Les Universités ont bien des moyens pour aider à la formation professionnelle des élites administratives auxquelles, si je ne m'abuse, ont pensé les rédacteurs du thème qui nous a été proposé. On peut espérer beaucoup, par exemple, des Ecoles de Sciences Politiques, Economiques et Sociales qui, en de nombreux pays, ont donné des résultats si dignes d'éloges. Certaines d'entre elles jouissent d'une réputation mondiale tout à fait mérité. Quant à la formation *humaine* de ces élites, les Universités devraient s'efforcer avant tout d'accomplir, sans défaillance mais sans excès dogmatiques, leur mission su prême: celle d'agir en tant que centres organiques -libres, ouverts à tous et soumis à personne- de transmission et de renouvellement de la culture,

et non pas comme de simples ensembles de facultés et de laboratoires plus ou moins bien juxtaposés.

Dans l'Université Nationale de Mexico plusieurs professeurs ont examiné récemment quelques uns des problèmes qui intéressent le plus les universitaires de mon pays. L'un d'eux a traité du "rôle de l'Université dans la hiérarchisation du savoir". Un autre, de "l'Université et la reconquête de l'unité humaine". Je vois dans ces titres deux expressions différentes d'un même espoir-et d'une même volonté. Le sujet est vraiment immense. Mais il ne nous servirait de rien de vouloir l'éluider sans cesse. Si nous l'écartons maintenant, il nous faudra l'affronter, tôt ou tard. Je l'admet volontiers. Nous ne sommes pas venus à Istanbul pour entreprendre en quelques heures pareille tâche. Telle n'est pas ma prétention. Je proposerai uniquement que, lorsque nous discuterons chacun des aspects du triple problème que nous allons considérer, nous ayons présente à l'esprit la nécessité où se trouvent les Universités de pousser et d'approfondir toujours d'avantage, dans le milieu social qui leur est propre, les recherches capables de les conduire à une véritable refonte de l'enseignement supérieur; refonte qui devra impliquer, à mon sens, non seulement une instruction supérieure, mais une éducation supérieure. Nous pourrions cimenter ainsi une base solide pour la révision des programmes. Car si l'Université veut former de bons maîtres, de bons chercheurs scientifiques et de bons citoyens, il faut qu'elle trouve en elle-même un meilleur équilibre entre la sagesse de l'homme qui pense et les besoins de l'homme qui agit. Un tel équilibre suppose une proportion plus juste entre l'universel et le national, entre le destin de l'individu et l'évolution générale de l'espèce humaine. Et cette proportion ne suppose-t-elle pas aussi un lien plus étroit et plus cohérent entre les humani-

tés et les sciences, entre la richesse de l'héritage culturel que l'Université doit transmettre et les libres conquêtes de la pensée que l'Université doit favoriser?

Convaincus qu'il ne sera pas possible d'obtenir ce nouvel équilibre sans faire, tout d'abord, un choix, des esprits perspicaces conseillent l'allègement des programmes. Mais, dès que l'on s'efforce d'alléger sérieusement n'importe quel programme, les controverses surgissent. Une heure de moins de latin porte ombre aux humanistes. Une heure de moins de mathématiques inquiète les physiciens. De telles controverses nous forcent à la réflexion. Leurs conséquences peuvent être funestes. En effet, si nous n'allégeons pas à temps les programmes et, surtout, si nous n'arrivons pas à harmoniser, dans cet allègement, les antagonistes imaginaires, si nous ne leur faisons pas comprendre qu'en définitive "les contraires se complètent", nous aurons devant nous soit un homme inefficace soit un spécialiste inhumain.

Mesdames et Messieurs; j'ai retenu trop longtemps votre attention. Je vous prie de m'en excuser. Les idées que je viens d'exposer ne sont pas nouvelles pour vous. J'ai voulu revenir à elles car je crois que, pour étudier le rôle de l'Université dans une société en évolution rapide, il faut avoir le courage d'envisager les possibilités d'adaptation et d'évolution que toute Université vivante possède fort heureusement.

Dans toutes les langues, un des mots les plus beaux est "comprendre". "Servir" en est un autre. Comprendre et servir, n'est-ce pas la devise de nous tous, qui désirons que l'Université aide les hommes de chaque pays, les pays de chaque continent et toutes les régions du monde à progresser dans la paix, la justice et la liberté? Puissent les délibérations d'Istanbul assurer dans la réalité l'idéal proclamé à Nice par les Universités qui participent aujourd'hui à l'oeuvre de cette Association!

Harvard Üniversitesi Roman Dilleri ve Edebiyatları profesörü F. N. Rogers tarafından, Milletlerarası Üniversiteler Birliği'nin İkinci Genel Konferansında (İstanbul, Eylül 1955) yapılmış konuşma

ÖĞRETMENLERİN UMUMÎ VE MESLEKÎ EĞİTİMDE ÜNİVERSİTENİN ROLÜ

Tercüme eden: Seha L. MERAY

Bugün huzurunuzda konuşmak davetini bilhassa müsait bir zamanda aldım. Doğu Akdeniz bölgesinde seyahatte bulunuyor ve Berlin - Venedik - Libya Trablusu tul dairesinin doğusundaki dünyayı ilk defa ziyaret etmenin heyecanını tadıyordum. Bu yazki seyahatimden edindiğim tecrübe, bu Konferansın genel temasının ne kadar büyük bir isabetle seçilmiş olduğunu bana aşikâr bir şekilde göstermiştir. Sür'atle değişen bir cemiyet içinde yaşamaktayız. Dünya maziyle kıyaslanmayacak bir hareket içindedir. Kudretli fizik kuvvetler bağlarını koparmışlardır. Ortaya ilk çıktıkları zaman faydalı, uysal, mutedil, bencilikten uzak olan fikirlere ters mânalar verilmekte, dehşete düşürücü ve çok şümüllü ifadeler alacak şekilde yeniden tefsirlere tabi tutulmaktadırlar. Milliyetçilik, ırkçılık ve dinî dar görüşlülük çirkin yüzlerini yeniden göstermektedirler. Kötü siyasetleri ve fiilleri desteklemek için tarihin yardımına başvurulmaktadır. Öyle programlar kabul edilmektedir ki, eğer bunlar tabii cereyanlarını takip etme imkânını bulurlarsa, küçük seyyaremizi bir mezbaha haline getirebileceklerdir.

Bu değişen cemiyetin bazı kısımlarını bizzat müşahade ederek, üniversitelere ziyaretler yaparak ve üniversitenin genel olarak rolü ve tahsisen bir lisans - öteki

eğitim yapan edebiyat ve fen fakültesinin ("graduate school of arts and science") rolü üzerinde düşünürken, bu daveti aldım. İki sebeple kabul ettim. Üniversitelerin, müstakbel cemiyette bir mânevi kuvvet olarak eskisiyle kıyaslanamayacak ölçüde önemli bir rolü olduğu hususunda kanaati açıklamak istedim. Üniversiteler, toplu olarak, yol gösteren bir işaret, önderlik eden bir ışık, bir ümit huzmesidirler. Millî, ırkî ve dinî ihtirasların üstünde bir yer işgal etmektedirler ve kendilerini bu seviyede tutmaları için gerekli cesareti kendilerinde görmelerine ihtimam göstermemiz lâzımdır. Üniversiteler, Birlik Anayasasının dibâçesinde belirtildiği gibi, "bir sosyal müessese olarak öğretim ve araştırma yoluyla, hürriyet ve adalet prensiplerini, insan haysiyetini ve insanlar arasındaki dayanışmayı teşvik ettirme; milletlerarası bir seviyede karşılıklı olarak maddî ve mânevi yardımları geliştirme hususundaki vecibelerini "daima müdrik" olmalıdırlar.

Bizim Genel Konferansımız için remiz olarak, çok yerinde bir buluşla, milletlerarası dayanışmanın ellerinde yükselen ilim meşalesini seçen Türk Organizasyon Komitesini tabrik etmek isterim. Birlik için böyle bir remzin kabulü üzerinde durulmalıdır.

Sizlere hitapta bulunmayı kabul edi-

şimin bir başka sebebi, öğretimle ilgili bazı fikirlerimin olmasıdır.

Üzerinde konuşmam istenilen konu, öğretmenlerin umumi ve meslekî eğitiminde üniversitelerin rolüdür. Bu başlığı ilk ve orta eğitim okulları öğretmenlerinin yetiştirilmesi ile ilgili olarak anlamak basit bir iş olacaktı. O zaman, bir yandan "standardlar", mesleğe girişte aranılacak şartlar, umumi "kültür" veren programlara karşı muayyen bir konuda ihtisas sağlayan programlar üzerinde çok çığnemiş delilleri tekrar gözden geçirir, kısacağı programların nasıl tanzim edilmesini inceler, diğer yandan da, ilk ve orta öğretim okullarındaki teknik ve meslekî öğretimi geliştirmek için üniversitelerin yapabilecekleri araştırmalardan bahsederdik. Bu konuların önemini küçük görmek istemiyorum. UNESCO tarafından hazırlanan çalışma raporu bu konular üzerinde mükemmel bir vesikadır ve, öyle zannediyorum ki, bir çoklarımız müzakereleriniz sırasında bu konular üzerinde büyük bir dikkat ve hassasiyetle durmak isteyeceksiniz.

Bununla beraber, ben, konunun başlığını tamamen harfi harfine anlamayı ve başlığın, üniversite öğretmenlerinin de yetiştirilmesini kastedtiğini düşünmeği tercih etmekteyim. Şunu da belirtmek isterim ki, üniversite ile ilk ve orta öğretim okulları sistemleri arasındaki sıkı münasebetin, Unesco çalışma raporunun ilk paragrafında açıklanan bencil sebeplerden başka bir âmili de vardır. Üniversiteler, ilk ve orta öğretim okullarındaki eğitimle ilgilidirler, çünkü, hence, kendileri de öğretim müesseseleridir. Yukarıda zikrettiğimiz Dibaçe üniversitelerin öğretim ve araştırma ile uğraştıklarını kabul etmekte ve kelimeleri, mânidar bir şekilde, bu sıra ile kullanmaktadır. Birlik Anayasasının üye kabulüne ait kesiminin ilk paragrafı, ana gayesi eğitim ve bilginin geliştirilmesi olan -sıraya dikkat ediniz- ve ilmî dereceler bahşeden müesseselerin Birlik üyeliğe kabul edilebile-

ceğini belirtmektedir. Bunun arkasından gelen paragrafa göre de, üniversitelerin üye olabilmelerine kıstasın, öğretmenlerinin kalitesi ve öğrencilerinde aradıkları daha önceden edinilmiş bilgi olduğu kadar, üniversite mensuplarının ilmî ve ilim adamına yakışan araştırmalara aktif bir şekilde katılmalıdır.

Evet, Bayanlar ve Baylar, üniversiteler öğretimle uğraşır. Vatandaşların eğitiminde büyük ve doğrudan doğruya bir mesuliyetleri vardır. Üniversitelerin, sadece kütüphaneleriyle ve muzeleriyle ve bazı mensuplarının derin konularda allâmeler haline gelmelerini teşvik ederek bilgiyi *muhafaza* etmeleri kâfi değildir. Mensuplarının, araştırma ve yayınlarda bulunmalarını teşvik ederek doğrudan doğruya ve vasıtalı bir şekilde, bilgiyi *ilerletmeleri* de kâfi değildir. Mensuplarının ilmî konferanslar ve yazılarla bilgiyi *yaymaları* da kâfi değildir. Bunların hepsinin yapılması şüphesiz zarurîdir; fakat bunlara ilâve olarak, muhayyileyi canlandıran ve geliştiren ve, dünyanın müstakbel vatandaşları olarak telâkki edilmeleri gereken öğrencileri doğrudan doğruya istihdaf eden ciddi bir öğretimle bilgiyi yaymaları da elzemdir.

Bu dünyanın vatandaşları bu dünyanın meseleleri ile gereği gibi uğraşabilecek şekilde yetiştirilmelidirler. İlk okulda birkaç yıllık, hattâ ilk ve orta öğretim okullarında on-iki yıllık bir temel eğitim yeter olmaktan uzaktır. Eğer vatandaşlarımızın doğru kararlar almalarını istiyorsak -cemiyetimizde kararlar da gitgide artan bir vüs'atte vatandaşlar tarafından alınmaktadır- vatandaşları, mutaden üniversitelerin malik olduğu ve yeni gelişmelerinde gözönünde tutulduğu bu vâsi bilginin hiç olmazsa bir kısmından nasiplerini almaları gerekir. Vatandaşlar üniversite kültürünü ya üniversite öğrencisi olarak veya üniversitelerce tertiplenen yetişkinlerin-eğitimi programlarına katılarak elde etmelidirler. İlk okulda verilen vatandaşlık bilgisi dersleri artık kâfi değildir. Bu çeşit basit bilgi milletlerarası

önemli siyasetlerin tesbitine yardım edemeyecektir. Politika - kurucuları diye adlandırılanlara zarurî olarak istikamet verecek en olgun, hatasız, peşin inanıştan uzak ve basiretli bir halk efkârı ancak çok daha yüksek ölçüde malûmatla tahakkuk edebilir.

Eğer öğretmenlerin umumi ve meslekî eğitiminde üniversitelerin üstün bir rolü olacaksa, bunların öğretime gerçek mânasında bir ilgi gösterdiklerini ispat etmeleri, yüksek kaliteli öğretimi kendi bünyeleri içinde olgunlaştırmaları, böyle bir öğretime değer vermeleri ve bunu mükâfatlandırmaları, ve kendilerinin de öğretim sisteminin bir parçası olduklarını, bizatihî mahiyetleri ve vazifeleri icabı ilk ve orta öğretime sıkı sıkıya bağlı olduklarını idrak etmeleri gerekir. Kısacası, öğretimde bizzat onların önderlik etmesi lâzımdır.

İyi öğretim ilk okulların veya orta eğitim okullarının inhisarî mülkiyetinde değildir. Üniversitelerde de yapılabilir. Üniversite öğretimi iddialı, teşvik edici bir faaliyettir. Hepimiz birkaç tane büyük üniversite-hocası tanırız. Kaldı ki son senelerde üniversite öğretiminde kayda değer gelişmeler olmuştur. Bazı üniversiteler, hattâ en mümtazları da dahil, öğretim üzerinde şimdiden ciddi bir şekilde durmaktadırlar. Millî veya mahallî ihtiyaçlara uygun gelişme gösteren yeni üniversiteler, yerinde olmayan pahalı araştırma faaliyetini bir kenara bırakarak öğretim üzerinde ısrar etmekle bir aşağılık duygusuna duçar olmamalıdır. Üzerinde duracakları husus, sadece, teşebbüslerinin kalitesi olmalıdır.

Üniversite seviyesinde iyi öğretim imkânları hududsuzdur. Benim kastediğim iyi öğretimin, geleneksel akademik inzibatı bir kenara bırakmaya mütemayil olduğunu itiraf ederim. Bir zamanlar tanıdığım bir Fransızca öğretmenin, Amerikalı kolej öğrencilerine Fransız şarapları ve Fransız peynirleri ikram etmesi samimiyetle tasvip ettiğim hayırlı bir

“sahayla temasa getirme” usulüdür. Bununla beraber bugün, bu konuda insanın hevesini içinde bırakan şu mütalâayı da öne süreceklerin bulunacağından çekinirim: “Evet ama, bu, edebiyat da değildir”. Üniversite öğretimini terkederek memuriyete geçmiş bulunan dostumun, bu mütalâaya, bugünkü, bir saha üzerinde çok öğretmenle öğretim yapma programlarına tasvip etmeyeceğini de zannedirim. Dostum, bu tarz öğretimin, ihtisas sahibi öğretmenlerin kendi aralarında bir şahıs üzerinde toplıyamadıkları vasıfları öğrencilerinde aramalarına müncer olacağını da düşünebilir.

İyi üniversite öğretimi vardır. Ne kadar garip görünürse görünsün, üniversite öğretmeni olmak isteyenler de çıkmaktadır. Onları kendi öğrencilik günlerinde bu mesleğe ilk çeken de öğretimdir. Bu mesleği üniversite öğretmenlerinin yetiştirilmesi şeklinde anlıyarak itisap etmektedirler; birdenbire karşılıklarına nazarî bakımdan kendi iyilikleri için, gerçekte müstakbel öğretmenlerin bizzat araştırması olmaları yüzünden, araştırma yapmak mecburiyeti çıkarılmaktadır. Kusursuz bir öğretimin hazırlanmasında önemli bir unsur olan, bizzat bir gaye halini almaktadır.

İleride mükemmel bir hale gelmeleri muhtemel birçok üniversite öğretmeni, yetiştirme müesseselerinin mesleğe yeni katılanlarda münhasıran bilgiyi iletme kabiliyeti aramaları yüzünden meslekten ayrılmışlardır. Üniversite öğretimine nasıl bir şahsın katılmasını istediğimi bir misalle anlatmama müsademenizi rica ederim. Bu zat bir hava yolları uçuş mühendisi idi. Beni uçağının âlet tablosunu görmeğe davet etmişti. Muhtelif depolardaki akar-yakıt miktarını gösteren ölçme âletinin bu miktarı “gallons” olarak değil fakat “pounds” olarak gösterdiği dikkatimi çekti. Tabii akla gelen soruyu ben de sordum: “Bir gallon gazolin kaç pound eder?” İşte bu noktada uçuş mühendisi dostumun meknuz öğretim ka-

biliyeti kendini belli etti. Gayet açık ve sabırlı bir tarzda bana bir fizik dersi verdi. Herşey izafidir, dedi. Atmosferin kesafetine, bu kesafet de yüksekliğe ve ısı şartlarına bağlıdır. Bu dersin teferruatını iyi öğrenememiş olabilirim, fakat bunu mükemmel bir ders saydığımı da söylemek isterim.

Bir çok üniversite öğretmenleri mesleğe, kendilerinin öğretmen oldukları düşüncesiyle katılırlar. Emniyetle ifade edebileceğimi zannederim ki bir çok büyük araştırmacı - profesörler, gizliden gizliye, öğretmen - profesör olmak emelini beslerler. Bunlardan bazıları büyük üniversiteleri terk etme temayülündedirler, bu da bu üniversiteler için bir kayıptır. Büyük üniversiteler dışında kalan diğer öğretim müesseselerinde elde ettikleri cüz'î ücret ve gördükleri az itibar yüzünden bu profesörler akademik mesleği tamamen terketmeye mütemayildirler. Araştırmaya verilmesi gereken önem ile öğretime verilmesi gereken önem arasında sarih bir sınırlama yapılmaması, ekseriya, üniversite üyeleri arasında dahili anlaşmazlıklara, kifayetsizlik duygularına yol açmaktadır. Bu, üniversite rahiplerinin ve sinir hekimlerinin hiç olmazsa biraz dikkat etmeleri gereken bir meseledir.

Şimdi bizzat benim, lisans-ötesi bir eğitim yapan bir fakülte'deki ilk seneleirimden beri aklımdan çıkmayan sorulara geçebilirim. Bir üniversiteye araştırma geleneğinin hâkim olması düşüncesi nereden gelmiştir? Böyle bir düşünce nasıl olmuş da bu kadar yaygın bir hal almıştır? Üniversitelerin bir çok görevleri vardır; bunlardan biri de şüphesiz bilgiyi iletme'dir. Fakat iletme en önemli ve biricik görev midir? Tarihi gelişmeleri bakımından ele alınırlarsa üniversiteler öğretim müesseseleridir.

Üniversiteler öğretim müesseseleri olarak kurulmuştur ve onların hukukî bakımından gayeleri bazı ilmi dereceler bahşetmeleridir. Yüksek ilim derecelerinin de öğretimle ilgili bir mâna ihtiva

ettiklerine işaret edilebilir. *Doktor* derecesi *docere*'den gelmektedir. *Lisans*, mutaden, öğretim müessesesini ifade etmekteydi. Konuyla ilgili çalışma raporunda fransızca nüshasında göreceğiniz gibi *teacher* kelimesi karşılığı olarak *maître* kullanılmıştır. Bir *Master of Arts* da gerçekten böyle bir kimse, mânevi ilimler sahasında bir öğretmendir, yoksa yorgun düşmüş bir araştırma talimlisi değil.

Üniversiteler, öğretim fakülteleri ve bölümleri halinde, öğretim müesseseleri olarak teşkilâtlandırılmışlardır. Faaliyetlerinin büyük kısmını öğretime tahsis etmeleri için finanse edilmektedirler. Devlet üniversiteleri, hiç olmazsa kısmen, öğretim müesseseleri oldukları için tahsisat vermektedir. Ana babalar evlâdlarının üniversite masraflarını, hiç şüphesiz, üniversiteleri öğretim müesseseleri saydıkları için ödemektedirler.

Bugünün dünyası, ancak, üniversitelerin isterlerse, vermek üzere bilhassa mücelhez oldukları öğretime ve öğretmen-yetiştirme usulüne ihtiyaç duymaktadır. Artık, kanaatimce, dünya üniversitelerinin görevlerini, iyi öğretim şeklinde anlaşılması gereken -bilgiyi yayma kısmı üzerinde ciddiyetle durma zamanı gelmiştir.

Değişen cemiyetimizde o kadar çok kuvvetli âmiller, bilhassa tabii ve içtimai ilimler sahasında, her an biraz daha fazla araştırmayı teşvik etmektedir ki benim ayrıca araştırmayı müdafaa etmeme ihtiyaç yoktur. (Diğer taraftan parantez içinde hatırlatmak isterim, araştırma faaliyeti üniversitelerden başka bir tip müesseselere kayar gibi görünmektedir. Bu istikamette ilk adım, bir üniversitenin bir "araştırma profesörü" tâyin ederek, onu "alelâde mânasında anlaşılacak öğretimden affetmesi" ile atılmıştır.)

Bugün dikkatin üzerinde toplanması gereken araştırma değil, öğretim ve onunla atbaşı giden faaliyetlerdir: meselâ ders kitapları yazmak, dinleyici kitlesine hitap eden kitaplar kaleme almak ve usulüne

uygun bir tarzda yetişkinler eğitiminde bulunmak. Öğrencilere müessir olmayı gaye edinen gerçek üniversite öğretimine dönmek, bence, azameti son zamanlarda aşikâr bir hal alan araştırma sisteminin büyük bir kötülüğünü hafifletebilir. Belirli bir konuda ihtisas yapmış bir kimşenin tamamen konusuyla kaynaşmasını belirtmek istiyorum. Böyle bir mütehasşs ekseriya kendi ilgi sahasının bir sözcüsü, bir müdafii halini alır; bundan da öğreticiliği zarar görür. Kendisini, öğrencilerine ve onların gelişmesine değil, fakat ihtisaslaşmış alâkasına "vakfetmiş" olur.

Üniversitelerin, şu halde, öğretmenlerin umumi ve meslekî eğitiminde bir rolü de, onlarda kendi seviyelerinde bir öğretim alâkası uyandırmaktır. Diğer bir rolleri de her hangi bir seviyede olursa olsun, bütün öğretmenler arasında bir alâka birliği olduğunu kabul ettirmektir. Bütün öğretmenlerin bir tek gurup telâkki edilmesi gerektiği kanaatindeyim. Hepsi, tek ve bölünmez olan, öğretim mesleği mensupları camiasını meydana getirmektedirler. İlk okul öğretmenin, orta öğretim müesseseleri öğretmenin, üniversitenin ilk yıllarında öğretim yapan, -Amerika Birleşik Devletlerinde "kolej öğretmeni" adını verdiğimiz, öğretmenin, ileri yıllardaki öğrencilere öğretimde bulunan öğretmenin müşterek bir tarafları vardır. Hepsi de öğrencilerine, hayat için, fikrî hazırlık sağlamağa uğraşmaktadırlar. Hepsi de öğrencilerine, gerçeğe uygun bilgi vermeğe, onları bilgilerinin ışığında düşünecek tarzda yetiştirmeğe ve belki de, ancak vasıtalı bir şekilde, hayat için bir takım idealler, bir ahlâk düsturu, şahsî ve esash bir şey vermeğe gayret etmektedirler. Kısacası, öğrencilerin üzerinde bir tesir yaratmağa çalışmaktadırlar.

Üniversite öğretiminin, bir çok bakımlardan, daha aşağıda eğitim derecelerindeki öğretimden farklı olduğu aşikârdır. Üniversite öğretmenleri kendi sahalarının hâkimidirler. İmkân olduğu ölçüde, sahalarıyla ilgili ilk elden malzeme ile öğre-

timde bulunurlar. Kendilerini, kendi anlayışlarına göre hakikat olan ne ise onu öğretmeğe vakfetmişlerdir. İlim adadırlar ve bu vasıflarına hâlel getirmemeğe gayret ederler. Bu faaliyet, araştırma ile ne kadar ilgili olursa olsun veya araştırmaya ne kadar dayanırsa dayansın, biza-tihî olarak araştırma değildir, öğretimdir. Böyle bir faaliyet, kaderin bir cilvesi olarak, mükemmel kitapların yayınlanmasına da müncer olabilir.

Benim "öğretmen" anlayışım, belki de bütün dünyada ilk öğretim sahası için kabul edilmiştir.. Bütün memleketlerde böyle öğretmenler yetiştiren müesseseler vardır. Öğretmenlerin, herşeyden önce öğrencilerini gözönünde tutmaları istenir. Öğretmenler bir konuyu öğretmekten çok, çocuğa öğretim yapmağa çalışırlar.

Orta öğretim devresinde, nasıl bir öğretmen tipine ihtiyaç olduğu konusu ihtilâfıdır. Öğretmen erginlik yaşında olanların öğretmeni mi, yoksa Tarih, Fransızca veya Kimya öğretmeni midir? Kendi memleketimde bu ihtilâf çözülmüş olmaktan bir hayli uzaktır. Bununla beraber, orta öğretim müesseselerinde öğretimin farklı bir iş olduğu da söylenebilir. Buraya intisap eden bir erkek veya kadın ne yaptığını bilerek girer; buradan bir kolej veya üniversite hocalığına geçmeyeceğini de çok iyi takdir eder.

Doğrusu, bazı kimselerin kabul etmek istememelerine rağmen, ihtilâfin fiilen halledilmiş bulunduğudur. Bir üniversite öğretmeni istediği kadar, orta öğretim öğretmenin tek bir konuyu, kendi konusunu öğretmesini temenni etsin, orta öğretim öğretmenin tatbikatta birden çok, ekseriya birbiriyle ilgisi olmayan konuları öğrettiği de aşikârdır. Orta öğretim öğretmenin birden çok konuyu öğretmek mecburiyetinde olması, onun dikkatini bir tek konudan uzaklaştırarak öğrencileri üzerine sevkette temayülündedir.

Üniversite seviyesinde, Amerikan Birleşik Devletlerinde Edebiyat ve Fen koleji

("libéral arts college") dediklerimiz de dahil, öğretmenin mahiyeti konusunda şiddetli bir kanaat ayrılığı vardır. Üniversitede "profesör" adını alan öğretmenler, büyük geleneği takip ettikleri takdirde, bir konuyu anlatırlar. Öğretim yaparlarken, rasyonel bazı ölçülere göre bir eğitimde bulunsalar bile, öğrencileri gözönünde tutmazlar.

Bu husus o kadar aşikârdır ki bunun üzerinde daha fazla durmaya lüzum görmüyorum. Bunun yerine şu soruyu sormak haklı olur: Dünyanın bir çok kısımlarında faaliyette bulunan üniversite profesörleri, öğretimle gerçekten ilgilenmekte midirler? Öğrencilerinin genel eğitimi meselesi zihinlerinde bir yer işgal ediyor mu? İyi öğretim mutlaka ve otomatik bir tarzda, bilgiyi yaymakla aynı mânaya mı gelmektedir?

Üniversite profesörünün öğretime karşı duyduğu ilgi derecesinin bir kistası, üzerlerinde bir tesir yaratmağa gayret ettiği öğrencilerin nisbetidir. İyi bir öğretmen hitap ettiği öğrencilerin büyük çoğunluğuna tesir etmek ister. İyi bir öğretmen, orduda elli acemi eri nişan taliminde yetiştirmekle görevli bir çavuşa benzer. Acemiler, çavuş ister onlardan hoşlansın, ister hoşlanmasın, onun malzemesidir. Nişancılığa doğuştan kabiliyetsiz bir iki acemi er hariç, çavuş kırk sekiz kişiyi mâkul ölçüler içinde, nişancı yapmakla mükelleftir.

Çavuşun davranış tarzı, bir kaç kişiyle ilgisi tatmin eden üniversite profesörü için ekseriya hor görülmektedir; üniversite profesörü bütün öğrencilerinin erişmeğe hevesli olduklarını ümit ettiği yüksek bir gayeyi hedef tutmaktadır; ama kalben, ancak bir kaç kişinin bu hedefe yaklaşacağını da bilir. Böyle bir profesör verdiği notlarla iftihar eder; notlarını da ekseriyetle iyi'nin altında veya orta'nın üstünde seçen böyle bir profesör, cömertçe pekiyi veren meslektaşlarını şüphe ile karşılar.

Öğretim mesleği, belirttiğim gibi, bir tek birimdir. Eğer üniversite öğretimi, özü itibarıyla, daha aşağı öğretim derecelerinden tamamen farklı bir şey olarak kabul edilirse, üniversite mensuplarının öğretimin diğer tabakalarındaki meseleleri takdir edebilip edemeyeceklerini tereddütle karşılarım. Bu yüzden de, öğretmenlerin umumi ve meslekî eğitimlerinde önemli bir rolleri olduğundan şüphe ederim.

Eğer üniversite mensupları, bir bütün olarak mütalâa edilmesi gereken öğretim mesleği içinde hayatı rollerini idrak edemezlerse, şimdiye kadar küçük ölçüde vuku bulmuş olan, gitgide artan bir hızla devam edecektir: öğretmenleri üniversite-dışı müesseseler yetiştirecektir. Belki de evrensel bir şekilde bu çeşit müesseseler esasen bunu yapagelmektedirler; bilhassa orta öğretim için bunun artan bir tarzda yapıldığı görülmektedir. Bu cereyanın istikbalde gelişmesini göz önüne getiririm: Eğer kolej öğretmenleri Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu gibi, klâsik bir ikmal kaynağı olan Edebiyat ve Fen fakültelerinin lisans - ötesi bölümleri tarafından değil de, hususî kolej-öğretmeni yetiştirme müesseseleri tarafından hazırlanırsa durum ne olur?

Üniversitelerin öğretmenlerin yetiştirilmesinde doğrudan doğruya mürakabelerini kaybetmiş olmaları kabul edilirse, üniversitelerin standartların yükseltilmesine nasıl tesir edebilecekleri üzerinde durmak abes olur. Daha üstün bir müessese, Unesco'nun çalışma raporunda belirtildiği gibi, kendi altında bulunan müesseselerin standartlarını tanzim etmez; aksine alt derecede bulunan müesseseler daha yüksek seviyedekilerin standartlarına tesir ederler. Kendi memleketimde, ilk ve orta eğitim müesseselerini teşkil eden büyük laik veya dinî eğitim sistemlerinin, ana üniversitelerin edebiyat ve fen fakültelerinin dışında, hattâ onlara rağmen gelişmiş olduğunu söylemekle fazla yanlışlığı zannetmiyorum.

Bütün deliller üniversite-dışı öğretmen-yetiştirme müesseselerinin meslekî eğitimde mükemmel, hiç olmazsa gerektiği gibi bir faaliyette bulduklarını ve mezunlarına, öğretimde bulunacakları öğrencilere karşı gerçek bir ilgi uyandırdıklarını gösterir gibidir. Zaman zaman, öğretmenlerin genel eğitimin yeter derecede tatmin edici olmadığı öne sürülmek istenmektedir. Öğretim mesleği için yetiştirilenlerin genel eğitim, eğer öğretmen yetiştiren müesseseler üniversitelerden ayrılırsa, ve eğer üniversite hayatının besleyici ve teşvik edici rolü ortadan kalkarsa böyle bir durumdan çok zarar görecektir. Eğer üniversiteler öğretmen - yetiştirme mes'uliyetlerini kabul etmezlerse, bu da gerçek mânasında bir kayba yol açacaktır.

Bir üniversitenin, öğretmenlere genel eğitimi vermediği üzerine almış olması ve meslekî eğitimi sağlamağı öğretmen-yetiştirme müesseselerine bırakması, ben- ce, üniversitenin öğretmen - yetiştirme mes'uliyetini lâyikeyle idrak etmiş olduğu mânasına gelemez. Bu, sun'î bir tefriktir. Gerçek durum şöyledir: Üniversite veya onun ilgili Edebiyat ve Fen bölümü, yalnız müstakbel öğretmenlerin genel eğitiminden değil, onların *muayyen bir sahada meslekî eğitimlerinden de mes'uldür*, ve bu tamamıyla farklı bir şeydir.

Siz mümtaz üniversite liderlerine bir sürü meseleyi tartışmanız için arzederken, bunların hal çarelerini göstermekte fazla faydalı olmadığının farkındayım. Aynı zamanda, hem bir araştırma - mütehas-sısı, hem bir öğretmen, hem de meseleleri geniş bir kitlenin anlayacağı şekle sokan bir kimse olmanın güçlüğüne idrak etme- me rağmen, üniversite için yine de bu vasıfları toplamış bir şahıs üzerinde ısrar etmekteyim. Belki üniversitelerin yüksek idarî makamları bu konuyu daha yakından ele alabilirler. Böyle bir tertibin hakika- ten imkânsız olup olmadığını da inceleye- bilirler. Öğretim üyelerinin, hayat paha- lılığı muvaceshinde zamanlarını nasıl kul- landıklarını da araştırabilirler. Ben genel

olarak üniversite profesörlerinin ana gö- revleri için yeter derecede ücret alma- dıklarını ve ek, dolayısıyla zaman- alan, fakat gelir-getiren faaliyetlere de giriştiklerini müşahede ettim. Bu çeşit ek görevler, onlara teşebbüs edenlerin içinde buldukları ruh haleti yüzünden, be- nim yüksek - öğretim talebimi tatmin edemez. Bunlar ne de olsa bir ek görev, bir tâli-mamûl mahiyetindedir ve bu çeşit faaliyetlere de atılmak zorunda olanlar ekseriya daha talihli bir durumda olan meslektaşlarınca fazla şayanı hürmet telâkki edilmezler.

Bu fırsattan faydalanarak, Dr. Siassi ile Dr. Chagas'ın, üniversite mensupları- nın ücretlerinin yetersizliği meselesine temaslarından ne kadar memnun oldu- ğumu da ifade etmek isterim. Teker teker her birinizden ricam, kendi üniversitele- rimizin ücret - baremleri ile memleket- lerinizdeki ilk ve orta öğretim öğretmen- lerinin maaşları konusunda bir şeyler yapmanızdır. Ziyaret ettiğim her yerde aynı şeyle karşılaştım: öğretmen maaşları- nın aşalığı. Hattâ bir memlekette bir kimsenin iki ayrı üniversitede, iki ayrı konu üzerinde profesörlük ettiğini de gör- düm. Ailesini geçindirmek için buna mec- bur kalmıştı. Ucuz öğretmenler kolay tedarik edilir. İyi öğretmenler ise, en az iyi araştırmacılar kadar, pahalıdır.

İyi bir öğretmenin seçilmesi ve hak- kının verilmesi işinin araştırmacılar tâyin ve terfi ettirmekten çok daha zor oldu- ğunun farkındayız, çünkü kimin iyi bir öğretmen olduğunu anlamak güçtür. Bu da üniversite idarecilerinin halletmesi ge- reken başka bir meseledir.

İyi öğretimi tarif etmediğimin de farkındayım. Boğaz'ın İncisi olan bu şe- hirde bu tarif üzerinde kıymetli saatle- rimizi aşırı derecede israf etmiyeceği- nizi ümit ederim.

Öğretmenlerin umumi ve meslekî eğitiminde üniversitelerin oynayabileceği rolün diğer ve daha hususî yolları üzerin- de de durabilirdim. Üniversitelerin başta

gelen yardımı, tabii umumi bilginin gelişmesidir. Çocuk psikolojisi, öğrenme itiyadları, ölçmelerde en önemli konulardır. Bununla beraber, bu çeşit araştırmalar yanlış yollara da sevkedebilirler. Araştırmaya kendini fazla kapturan bir üniversite, öğretime esaslı bir yardımda bulunduğunu zannetmesine rağmen, gerçekte, birtakım yeni mütehassıslar yetiştirmekte olduğunu görmiyebilir.

Bu konular üzerinde münakaşa, açmaktansa tecrübe ile edindiğime göre meselelerin temeli telâkki ettiğim hususu belirtmeği tercih ederim: Bu da, öğretime gereken veckar ve haysiyeti verme, öğretimi bir meslek statüsüne yükseltme ihtiyacıdır. Üniversiteler, öğrencileri öğretime hazırlamak için gerekli psikolojik yolları aramalıdır. Bu hazırlık bilhassa üniver-

sitede görev alacak öğretmenlerin hazırlanmasında zaruridir. Bu çeşit görevlere heves edenleri *magisterium*'un asaletini müdrik olmalıdırlar. Kolay yolu seçmeğe müfrit ihtisaslaşmaya götüren istikamete yönelmeğe mukavemet edecek kadar, fikren, takviye edilmelidirler. Üniversite öğretmenin belirlenmesi konusunda hazırlanmış olması, araştırma yapmış bulunması aşikâr bir şekilde zaruridir; esasen böyle bir hazırlığı fiilen de mevcuttur. Aynı zamanda genel eğitime ve genel eğitim öğretimi olma idaresine de ihtiyacı vardır. Eğer, hazırlık devresinde bunları elde edebilirse, sür'atle değişen bir cemiyetin meselelerini karşılamak için, genel olarak vatandaşların ve tahsiscen de öğretmenlerin eğitiminde hissesine düşeni yapabileceği durumda olabilecektir.

Speech delivered by Francis M. Rogers, Professor of Romance Languages and Literatures at Harvard University, at the Second General Conference of the International Association of Universities, Istanbul, September 1955.

THE ROLE OF UNIVERSITIES IN THE GENERAL AND PROFESSIONAL EDUCATION OF TEACHERS

The invitation to speak to you today reached me at a particularly opportune moment. I was travelling here in the Eastern Mediterranean area, enjoying the thrill of my first visit to the world east of the Berlin - Venice - Libyan Tripoli meridian. My experiences this summer provided me with clear evidence of the appropriateness of the general theme of this Conference. Ours is indeed a rapidly - changing society. The world is in motion as never before. Powerful physical forces are being unleashed. Ideas which at their inception were beneficent, kindly, gentle, unselfish are being perverted, are being reinterpreted to have terrifying long - range connotations. Nationalism, racism, and religious exclusivism are rearing their ugly heads once again. History is appealed to in support of outrageous policies and actions. Programs are being adopted which, if allowed to run their natural course, will leave our little planet in a shambles.

Witnessing portions of this changing society at first hand, visiting universities, reflecting on the role of a university in general and the role of a "graduate school of arts and sciences" in particular, I received the invitation. I accepted for two reasons. I wanted to affirm my conviction that universities,

as never before, have a most important role in the society of the future as a moral force. Collectively, they are a beacon, a guiding light, a ray of hope. They stand above the national, the racial, and the religious passions of the world, and we must see to it that they have the courage to maintain themselves on this plane. They must always be "conscious", and I now quote the preamble to the constitution of this Association, "of their obligation, as social institutions, to promote, through teaching and research, the principles of freedom and justice, of human dignity and solidarity; to develop mutually material and moral aid on an international level".

I should like to congratulate the Turkish Organizing Committee on its most felicitous choice of an emblem for our General Conference, the torch of knowledge above the hands of international solidarity. Some thought should be given to the adoption of such an emblem by the Association.

I also accepted to address you because I have on my mind some notions that concern teaching.

The subject which I have been asked to discuss is the role of universities in the general and professional education of teachers. It would be quite simple to interpret this title as pertaining to

the training of elementary- and secondary-school teachers. We could then, on the one hand, reconsider well-worn arguments relating to "standards", admission requirements, and "education" courses versus subject-matter, in short, indulge in curriculum planning, and, on the other hand, discuss the research which universities can do in order to improve the technical and professional aspects of elementary- and secondary-school teaching. I do not mean to minimize the importance of these topics. The working paper prepared by the UNESCO staff is an excellent statement of them, and I feel certain many of you will wish to devote considerable attention to them during your deliberations.

I prefer, however, to take the statement of my subject quite literally and include the preparation of university teachers. I wish to suggest that the relationship between the university and the primary and secondary school systems is very intimate for a reason other than the purely selfish one propounded in the first paragraph of the working paper. Universities are concerned with primary- and secondary - school teaching because they themselves, I believe, are teaching institutions. The afore-mentioned preamble recognizes that universities are concerned with teaching and research and significantly puts the words in that order. The first paragraph of the chapter on membership in the constitution states that those degree-conferring institutions whose main object is education and the development of knowledge —note the order— may be admitted to membership. The following paragraph clearly specifies that a criterion for membership of universities is the quality of their instruction and the preparatory training demanded of their students, as well as the active partici-

pation of their staff in scientific or scholarly research.

Yes, ladies and gentlemen, universities are concerned with teaching. They have a great and direct responsibility in the general education of citizens. It is not enough that the universities *preserve* knowledge through their libraries and their museums and through the encouragement they give certain staff members to become erudite in recondite subjects. It is not enough that they *advance* knowledge through the encouragement given staff members, directly or indirectly, to do research, to publish. It is not enough that they *disseminate* knowledge through the learned lectures and the learned writings of their staff members. They must do all of these things, of course, and they must in addition disseminate knowledge through an imaginative and uninhibited form of serious teaching aimed directly at their students viewed as future citizens of the world.

The citizens of this world must be properly educated to cope with the problems of this world. A very few years of fundamental education in elementary-school, or even a dozen years in elementary- and secondary - school are far from adequate. If our citizens are to make the right decisions — and in our society the decisions are increasingly the citizens, to make - they must possess at least some of that vast and up-to-date knowledge normally in the possession of universities. They must have university-level general education either as university students or as participants in adult-education programs sponsored by universities. Grade-school civics is no longer sufficient. Such elementary knowledge will not aid in the formulation of important international policies. A far higher level of sophistication is necessary in order that the public opinion to which the so-called policy - makers must perforce

give heed will be the most mature public opinion possible, and not erroneous, biased, or unwise.

If universities are to have a leading and direct role in the general and professional education of teachers, they must give evidence of a genuine interest in teaching by carefully fostering, recognizing, and rewarding high-quality teaching within themselves, and they must realize that they are themselves a part of the teaching system, intimately linked by their very nature and mission to the elementary and secondary schools. In fine, they must themselves exercise leadership in teaching.

Good teaching is not the exclusive property of the elementary schools—and of some of the secondary schools. It can be done in universities. There is such a thing as challenging, stimulating, university teaching. We all know a few great university teachers. Moreover, there have been noteworthy improvements in university teaching in recent years. Some universities, including distinguished ones, are already giving serious attention to teaching. New universities, in the process of development in accordance with local or national needs, should have no inferiority complex if they emphasize teaching and not inappropriate costly research. They should be concerned only with the quality of their undertaking.

The opportunities for good teaching at the university level are limitless. I confess that the good teaching of which I am at the moment thinking tends to bridge traditional academic disciplines. The teacher of French I once knew who served French wine and French cheeses to his American college students had a salutary "area approach" which I heartily approve. Today, however, I fear there might be those who would make the frustrating comment, "Yes, but it isn't literature". I suspect my friend,

who by the way gave up university teaching and went into government service, might react by objecting to today's multi-teacher area programs. He might consider them an admission that a corps of professors cannot produce from among their specialized selves one teacher who represents what their theory expects their students to become.

There is such a thing as good university teaching. Curiously enough, there are people who would like to be university teachers. It is teaching which first attracts them during their own student days. They enter what they believe to be an institution for the training of university teachers, and suddenly research is forced upon them, theoretically for their own good, actually because the teachers of the future teachers are researchers. A most important element in the preparation of a sound teacher becomes an end in itself.

Many potentially excellent university teachers are lost to the profession because of an exclusive concern on the part of the training institution with the admission applicant's aptitude for advancing knowledge. Let me cite an example of the type of person I should like to see enter university teaching. He was an airline flight engineer. He invited me to study the instrument panel of his plane. When I came to the gauges which indicate the amount of fuel in the several tanks and noted that they registered, not in gallons, but in pounds, I asked the obvious question: "How many pounds does a gallon of gasoline weigh?" It was at this point that the teaching potentiality of this particular flight engineer manifested itself. He very lucidly and patiently gave me a lesson in science general education. All is relative, he pointed out. It depends, he explained, on the density of the atmosphere, and that depends on altitude,

as modified by temperature. I may not have learned the details of that lesson very well but I did recognize it as an excellent lesson.

Many university professors enter the profession with the idea of being teachers. I believe I can state with confidence that there are great professor-researchers who would secretly like to "let themselves go" as professor-teachers. Some of this group tend to leave the great universities, to the latter's loss. Because of poor salaries and little prestige at educational institutions other than great universities, they tend to leave the academic profession completely. The indecision between emphasis on research and emphasis on teaching often gives rise to serious internal conflicts in university staff members, to feelings of inadequacy. It is a problem to which university chaplains and psychiatrists must devote at least a modicum of attention.

I now ask questions that have troubled me ever since my own first year in "graduate school". Whence came the notion that a university must be dominated by the research tradition? How did such a notion become so widespread? Universities have several functions, and one of them is clearly the advancement of knowledge. But is advancement the most important, the exclusive function? Viewed in the light of their historical development, universities are teaching institutions.

Universities are founded as teaching institutions, and their legal finality is that of awarding degrees. And higher degrees, I might add, connote teaching. *Doctor* is related to *docere*. The *licence* is traditionally a license to teach. The French version of the working paper of my topic, you will note, translates the word *teacher* by *maitre*. A master of Arts is precisely that, a teacher of the

liberal arts and not a washed-out research cadet.

Universities are organized as teaching institutions - into faculties and departments of instruction. They are endowed as teaching institutions, for the most part. Governments support them, in part at least, because they are teaching institutions. Parents pay their offspring's university fees and of this there can be no doubt, because universities are teaching institutions.

The world today vitally needs the kind of teaching, and the kind of teacher - training, which the universities are eminently equipped to give - if they so will. The time has therefore come, in my opinion, for the universities of the world to give serious attention to that portion of their mission labeled dissemination, but dissemination viewed as good teaching.

So many forces within our changing society are operating to encourage ever more research, especially in natural and social sciences, that research needs no defense from me. (On the other hand, in parenthesis, I call attention to the fact that research seems to be moving out of the universities to other types of institutions. The first step in this direction is taken when a university appoints a "research professor" who is "excused from teaching in the ordinary sense of the term").

It is teaching, and not research, which today deserves recognition and attention, teaching and allied activities: text-book writing, book-writing aimed at mass audiences, and formal adult education. A return to true university teaching aimed at affecting students might mitigate a great evil of the research system whose enormity has very recently become apparent to me. I have reference to a natural tendency of the subject-matter specialist to become wedded

to his subject. He often turns into an exponent and defender of his area of interest, to the detriment of his teaching. He becomes "committed" — but to his specialized interest, not to his students and their welfare.

One role of universities in the general and professional education of teachers is, then, manifestation of interest in teaching at their own level. Another is the recognition of the community of interest among all teachers, at whatever level. I believe that all teachers should be considered as a single group. They constitute the one and indivisible teaching profession. The elementary-school teacher, the secondary-school teacher, the teacher of students in the early years of the university — whom we in the United States call the "college teacher", — and the teacher of advanced university students, have something in common. They are concerned with providing their students with intellectual preparation for life. They are endeavoring to provide them with factual knowledge: to train them to think in the light of their knowledge: and to give them, perhaps only by indirection, a set of ideals, a moral code, something personal and substantial for life. In short, they are seeking to have an influence on their students.

It is obvious that university teaching is different in many ways from teaching at lower educational levels. University teachers are masters of their respective subjects. They teach, whenever possible, from a firsthand knowledge of their subjects. They are committed to teach the truth as they see it. They are *scholars*, and they are concerned with *scholarship*. Such activity, however related to research, and dependent upon research, is not research. It is teaching. It may, ironically, result in the publication of some excellent books.

My concept of a teacher is perhaps generally accepted throughout the world for the elementary-school level. There exist in all countries institutions which train such teachers. The teachers themselves are said to be student-oriented; they teach the child, they do not teach a subject.

At the secondary-school level there is a conflict of opinion about the type of teacher required. Is the teacher a teacher of adolescents, or is he a teacher of history, of French, or of chemistry? In my own country this conflict seems to be far from resolved. It can be said, however, that secondary-school teaching is a distinct field of employment. A young man or lady enters it with eyes open, realizing full well that it will probably be impossible to move to a teaching post in a college or university.

Frankly, the conflict is in fact almost resolved, although some people will not admit it. No matter how much a university professor might wish that the future secondary-school teachers sitting at his feet will teach a single subject, *his* subject, it is apparent that secondary-school teachers teach more than one subject, often unrelated subjects. The very fact that the secondary school teacher must teach more than one subject naturally tends to wean him away from any one subject and to direct his attention to his students.

At the university level, including what we in the United States call the "liberal arts college", there is an acute conflict of opinion concerning the nature of a teacher. Here the "professors", as they are called, expound a subject, if they follow the grand tradition. They do not teach students, although collectively they may be imparting an education to them in accordance with some rational pattern.

This point is so obvious, it seems to me, that it needs no further elabora-

tion. Instead, it may legitimately be asked, are university professors, as they function in many parts of the world, really concerned with teaching? Are they preoccupied with the problem of the general education of their students? Are the dissemination of knowledge and good teaching necessarily and automatically synonymous?

A test of the degree of the university professor's interest in teaching is the proportion of his students on whom he is anxious to have an effect. A good teacher wishes to effect a large majority of the students with whom the system has presented him. A good teacher is like a regular - army sergeant who has the task of teaching fifty recruits to shoot a rifle. The recruits are his material, whether he likes them or not. Allowing for one or two who are congenitally incapable of marksmanship, the sergeant must make forty - eight reasonably proficient.

The sergeant approach is all too often disdained by the professor interested in the few, by the professor who purports to set a high goal to which all his students, he hopes, aspire, which few, he knows in his heart, will attain. Such a professor prides himself on his distribution of grades, which peak in the C-plus and B-minus sector, and is suspicious of those of his colleagues who give a goodly number of A's.

The teaching profession, I have implied, is a single unit. If university teaching is viewed as something completely different in its essence from teaching at lower levels, I doubt if university people can properly appreciate the problems inherent in other strata of teaching. *Ergo* I doubt if they have a significant role in the general and professional education of teachers.

If university staff members fail to perceive vital role within the teaching profession as a whole, what has

already taken place on a limited scale will continue at an accelerated rate: non-university institutions will train teachers. They already do so, perhaps universally, for the elementary schools. They seem to be so doing increasingly for the secondary level. Let us project this trend into the future. What if college teachers, in a system such as obtains in the United States, were to be trained, not by university "graduate schools of arts and sciences", the classic source of supply, but by special college-teacher training institutions?

It would be idle to discuss how universities could influence standards, assuming universities lost direct control over teacher training. The higher institution, as the thoughtful UNESCO working paper clearly recognizes, does not set the standard of those under it, but rather vice versa. As for my own country, I think I am correct in pointing out that the great public and parochial systems of elementary and secondary education grew up outside the main core of universities, the faculties of arts and sciences, and to a certain extent in spite of them.

All the evidence seems to indicate that the non-university teacher - training institutions do an excellent, or at least an adequate job of professional education and instill in their graduates a genuine interest in the students whom they teach. It is suggested from time to time that the general education of the teachers leaves something to be desired. It is inevitable that the general education of teaching trainees will suffer if the teacher - training institutions is divorced from a university, if the fertilizing role of university life is absent. There is indeed real loss if universities do not accept their teacher - training responsibilities.

I do not believe a university is accepting its teacher-training responsibilities

when it agrees to impart general education to the teachers and leaves to the teacher-training institution the task of providing the professional education. This is an artificial separation. What in fact happens is that the university — or appropriate liberal-arts subdivision thereof — becomes involved, not in the general education of the future teachers, but in their *professional subject-matter education*, which is quite a different thing.

I realize that I have been raising a host of problems for you distinguished university leaders to discuss, and I have not been helpful in suggesting solutions. I know that it is difficult to be a research specialist, an educator, and a popularizer at one and the same time, yet I am asking for just such a person in the university. Perhaps the higher levels of university administration might give this topic close attention. They might examine whether such a combination is really an impossibility. They might investigate the employment of their staff members' time in relation to the cost of living. It has been my observation that, in general, university professors are underpaid for their main duties and are forced to resort to supplementary, and therefore time-consuming, income-producing activities. Because of the spirit in which they are undertaken, such supplementary activities do not satisfy my demand for high-quality teaching. They are a by-product, and those who are forced to engage in them are often considered by their more fortunately placed colleagues as not quite respectable.

I should like to take advantage of this opportunity to say how pleased I am that both Dr. Siassi and Dr. Chagas made mention of the problem of inadequate university salaries. I appeal to literally every one of you to do something about the salary-scale of your respective universities, and about the wa-

ges of elementary- and secondary-school teachers in your respective countries. In every land I visit, I always note the same situation, disgraceful teacher salaries. In one country I have even observed that a man may be a professor in two different universities — in two different subjects. He is forced to be, in order to support his family. Remember you cannot buy cheap teachers. Good teachers cost money, just as much money as good researchers.

I further realize that the selection and rewarding of good teachers are far more difficult than the hiring and promoting of researchers, for a good teacher is hard to identify. Here is yet another challenge to university administrators.

I even realize that I have not defined good teaching. I do hope you will not waste too many of our precious hours trying to do so here in the Pearl of the Bosphorus!

I could have elaborated on other and more specific ways in which universities may play a role in the general and professional education of teachers. The very development of general knowledge is, of course, an all important contribution research in such subjects as child-psychology, learning habits, and measurements is likewise most important. Such research can be misleading, however. Its cultivation can mislead a university into believing it is making a major contribution to teaching when, in reality, it is promoting a new series of specialities.

Rather than initiate the discussion of such subjects, I have elected to point out what experience has shown me to be the root of the problem: the need of conferring dignity on teaching, the need of raising teaching to the status of a profession. Universities must seek ways to prepare students psychologically for teaching. This psychological prepa-

TAHRAN ÜNİVERSİTESİNDEN Dr. A. A. SİASSİ'NİN DEMECİ

Tercüme eden: Dr. Sait ABUT

Bay Başkan,

Aziz meslektaşlarım:

Sözlerime başlamadan evvel, bugün huzurunuzda söz almak şerefine nail olacağımı geç öğrendiğimden, müzakere-lerimize mevzu teşkil eden mesele üzerinde fazlaca düşünmeğe zaman bulamadığımı söylemek mecburiyetindeyim.

Sayın Başkanın ilân ettiği gibi, bugün tetkik edeceğimiz mes'elenin umumi teması, "Âmme idarecilerinin yetiştirilmesinde, Üniversitelerin rolü"dür. Eğer, mes'eleyi tahdit ederek, muhtelif memleketlerde öğretim müesseselerinin tekâmülüne kısa bir göz atarsak, göreceğiz ki, aşağı yukarı ilk başlarda, her tarafta, bu müesseseler, mütemayız şahsiyetli veya zengin çocuklara hasredilmiştir. Daha sonraları, demokratik fikirlerin yayılışını takiben, bunların tesirleri yavaş yavaş cemiyetin diğer tabakalarına da teşmil edilmiştir. Nihayet, mühim bir adım daha atılmış, ve müterakki memleketlerde, mecburi ve parasız öğretim teessüs etmiştir. Bu memleketlerden bir çoğu bugün, Orta tahsili de bu mecburiyete ithal ederek, böylece çocuğu 14,16 ve bazan 18 yaşına kadar

okula bağlamaktadırlar. Burs (Scholarships) adetlerinin çoğalmış olmasına rağmen, yüksek tahsilin sınırlarının avantajlı talebelere has olduğu, kabiliyetlerden daha ziyade; servete tabi olduğu müşahede edilmektedir.

Bedihîdir ki, bugün kü durum, bir çok mahzurlar göstermektedir. Önce haklı olarak işaret edildiği gibi, bu durum hakların çeşitliğinin ihlâlîni doğurur; sonra, cemiyet istidatlarının büyük bir kısmının faydasız kalmasını tevhit eder; nihayet, âmme hayatına ait mühim mevki-lerin, öğretim sahası da dahil olduğu halde, diğer bütün sahaların çoğu, vasat olan kimseler tarafından inhisar altına alınması neticesine varır. Hakikaten, doktorların, mühendislerin, hukukçuların, umum müdürlerin, politika adamlarının, vesairenin ekserisi maddi imkânları müsait olduğu için tahsile devam etmiş ve hattâ aynı sınıfta iki veya üç sene kalmak suretiyle bir diploma veya bir üniversite lisansı almamışlar mıdır? Aksine olarak, kaç tane fakir fakat kabiliyetli kimse, muayyen bir sahada kendilerine parlak bir meslek sağlayacak ve insanlığa ve memleketlerine hususî bir hizmet ifa ede-

ration is particularly necessary in the preparation of teachers for university posts. Aspirants to such posts need to be made aware of the nobility of the *magisterium*. They need to be spiritually fortified so that they will resist the temptation to take the easy way out, the path leading to extreme specialization. The university professor obviously requires, and in fact receives, subject-matter

preparation and research preparation. He also needs general education and the will to be a teacher of general education. If, in his preparatory period, he receives these he will be in a position to do his part in the education of citizens in general, and of teachers in particular, to meet the problems of a rapidly changing society.

cek olan yüksek tahsillerini idame ettirebilmişlerdir? Kaç deha böylece yumurtada gömülü kalmışlardır?

Bu durum behemehal değişmelidir ve ileride üniversitelere girmek sadece kabiliyetlere bağlı olmalı, namzetlerin seçilmesi şimdi anlatacağım gibi müsabaka suretiyle yapılmalıdır.

Biliyorum ki, bu prensibin tatbiki, yüksek tahsil parasız olacağı için, devletler bakımından ağır malî yükleri icap ettirir. Fakat şüphe etmiyorum ki, yürüyüşü durdurulamıyan eğitim tekâmülü, onları geç veya erken buna razı edecektir. Halihazırda bazıları, bu devreyi idrak etmişlerdir. Misal olarak ancak memleketimi zikr edeceğim. Hakikaten İran'da ilk ve orta tahsil tedrisau gibi, yüksek tahsil de aşağı yukarı parasızdır. Talebeler, senede tahsil ve inskripsiyon harçları olarak, 6 ile 12 dolar tutarında olan 500 ile 100 Rial öderler ki, bu bir hiç mesabesinde. Ayrıca büyük sayıda muafiyetler ve zaruret içinde fakat kabiliyetli talebelerin ihtiyaçlarına cevap vermek için; ehemmiyetli miktarda malî yardım mevcuttur.

Yukarıda söylediğim fikirler, müstakbel idarecilerin üniversite tahsilinden muaf Tutulmasına mahal olup olmadığının bilinmesi hususundaki fikrimi açıkça göstermektedir. Kat'iyetle inanıyorum ki Cemiyeti idare edecek kimselerin, onun, en zeki ve en yetişkin âzalarından seçilmesi icap ettiği cemiyet için inkârî gayri kabîl bir haktır. Bunların yetiştirilmesi ya bizzat üniversite tarafından temin edilmeli veya bazan yapıldığı gibi, programları tahsil esnasında bir eksperler komitesi tarafından revizyona tabi tutulan hususi mektepler tarafından yapılmalıdır.

Burada cevap verilmek lâzım gelen üç mesele meydana çıkar. Bunlar da şunlardır:

1 — Tahsil ve üniversite müstakbel memurların (âmme hayatı idarecilerinin) yetiştirilmesi için faydalı mıdır?

2 — Üniversitelerin onlara bu çalışma ve hayat şartlarını temin mecburiyetleri ve imkanları var mıdır?

3 — İkinci suale müsbet cevap verildiği takdirde, üniversiteler bu vazifelerini ikmaletmek için nasıl hareket etmek mecburiyetindedirler?

Birinci suale cevabım, bazı kayıtlar mahfuz kalmak şartıyla, üniversiteden geçmemiş olan çok sayıda iş adamlarının ve politikacıların muhalif kanaatlerine rağmen, müsbettir. Zira, onlara meslek hayatlarında yardım edecek olan üniversite tahsilinden namuskârane bir tarzda müteessir olan memurlar bulunduğu gibi, aksine olarak bundan teessür değil fakat sevinç ve ifihâr duyanlar da mevcuttur. Onlar üniversitenin ancak nazariyecî ve idealist yetiştirdiğini, insanları hayatın hakikî akışından uzaklaştırdığını, binnetice, onu anlayamayacak ve hayat problemlerini hal edemeyecek hale getirdiğini iddia ederler.

Bedihîdir ki, bu tenkit maksatludur ve görüş tarzımızı asla değiştiremez. Zira, üniversite tahsilinin cemiyet işlerinin idaresinde faydalı olduğunu işaret ederek, Platon'un devlet işlerinin yalnız filozoflara veya yalnız politikacı filozoflara tevdi edilmesini isteyen nazariyesini yeniden ele almak istemiyoruz. Aksine olarak biz, fikirler dünyasıyla olan münasebet değişmezliğin ve edebiyatın bilinmesi, belki, meşhur Grek filozofu tarafından tasvir edilen ideal siteyi idare edebileceğini fakat hakikati halde bugün mevcut olan memleket ve cemiyetleri idare edemeyeceğini kabul ediyoruz.

Başka bir tâbirle, yukarıda zikredilen tenkit, olsa olsa Platon Akademisinden çıkan filozoflara tevcih edilebilir. Yoksa hastanelerde, laboratuvarlarda, atelyelerde ve işletmelerde, tarlalarda ve idarede, devamlı olarak hayat realiteleriyle temas neticesi bulunan metotları tatbik eden modern üniversitelere tevcih edilemez. Üniversitede müstakbel idarecilerin inkârı

gayri kabil bir alâka ile yetiştirilmesi için, program dışı faaliyetlere de yer verilmiştir. Esasen mevzuu bahs olan tenkidi keenlemeyekûn saydıran vakıalar da bunlardır. Hakikaten, bilindiği gibi, bir asırdan fazla bir zamandan beri İngiltere Amerika, Fransa gibi bazı memleketlerde âmme idaresinin yüksek mevkileri üniversite mezunları tarafından işgal edilmiştir ve bu memleketler bundan şikâyet etmemişlerdir. Hattâ bizzat mensup olduğum; memleketimin idaresinde de, üniversite tahsili olan şahsiyetler daima işlerinin tesiriyle temayüz etmişlerdir. İran Parlamentosunda şimdiye kadar sayıları mahdud olmasına rağmen, tesirleri daima büyük olmuştur.

Şimdi Üniversitelerin, âmme idarecilerinin yetiştirilmesi hususundaki muhtemel mecburiyetine müteallik olan ikinci mes'eleye geçiyoruz. Burada müsbet bir cevabın kabulü mecburî görülmektedir. Zira Üniversitelerin, cemiyet ve onun ihtiyaçlarına müteallik vazifeleri nazarı itibare alındığında -ki bu vazifeler üzerinde ben durmayacağım - onlara âmme hayatının kadrolarını yetiştirmek hususunda mecburiyet tahmil eden ve onları bu yola sürükliyen umumî ve hususî menfaatlara müteallik sebep mevcuttur. Başka bir tâbirle, Üniversiteler bu vazifeyi, yüksek araştırmaları idare etmek ve ilmi ilerletmekten ibaret olan aslı fonksiyonlarını ifa ederlerken mecburen ikmal etmektedirler.

Hakikaten Üniversitelerin bu aslı fonksiyonların matlup olduğu gibi başarabilmeleri için, kifayetli vasıtalara, mücehhez yerlere; elverişli bir tarzda techiz edilmiş laboratuvarlara, zengin kütüphanelere, ve kaliteli hocalara bir tek kelime ile ifade etmek lâzım gelise bütün bunları temin edecek uygun kredilere ihtiyaçları vardır. İdaresi ve politikası ilmi ve kültürel müesseselerin mevcudiyeti hakkında cahil ve anlayışsız kimseler tarafından yürütülen bir cemiyette, Üniversitelerin yüksek vazifelerinin ikmalî için, onların

emrine zaruri krediler tahsis edilmeyecektir. Bunun içindir ki bizzat ilmin menfaati için, Üniversiteler âmme hayatı kadrolarının yetiştirilmesi hususunda bigâne kalamıyacaktırlar.

Bazan âmme vazifelerinin mesuliyetini deruhte etmiş olan Üniversite hocalarının müşahede ettikleri alâkanın izahını düşünelim. Bunlardan politika yapanları, parlamentoya seçilenleri veya hükümet âzası tâyin edilenleri tanıyorum.

Her defasında onların gidişini tenkit ettiğim ve yetiştirici ve ilmi misyonların politikayla uyumsuzluğunu ihtar ettiğim zaman, daima aşağı yukarı şu cevabı aldım: "hiçbir şey anlamıyan ve her hali kârda bizi de anlamıyan vasat kimseler - kelimeyi kullanmamı mazur görünüz, kullanmak mecburiyetindeyim- aptal kimseler veya şımarıklar tarafından idare edilmeğe müsaade ettiğimiz müddetçe"

Vakıa şudur ki, hükümetler, cemiyeti yetiştiren müesseseleri hakikî değerleriyle takdir etmek âdetine malik değillerdir. Bu mevzuda araştırmalar yapmak üzere bana verilen her memlekette - bunların içinde en fenasının Amerika Birleşik Devletleri olduğunu gördüm- Üniversite profesörlerinin ücretlerinin daha az ilimle çalışan diğer mesleklere nazaran daha düşük seviyede olduğunu müşahade ettim.

İran'da, son on iki sene zarfında, Parlâmentoda bulunan veya hükümet içinde bir bakanlık sandalyesi işgaleden üniversite profesörlerinin sayesinde -insanın kendisine en iyi hizmeti yaptığı ne kadar doğrudur -Üniversite tedris heyetinin ücretlerinde ve imtiyazlarında ciddi artmalar olmuştur.

Zannetmeyiniz ki baylar, profesörleri bir çok fonksiyonları ifa için cesaretlendirmek fikrindeyim: Bu eğitim ve ilimin terakkisi bakımından haksızlık olur. Fakat, yukarda söylenen sebeplerden dolayı, politika adamlarının yetiştirilmesi ve umumiyet itibariyle amme hayatı idarecileri-

nin yetiştirilmesinin üniversite profesörlere tevaccüh ettiğini zannediyorum.

Şu kanaatteyim ki, başlangıçtan itibaren adayların özel bir ihtimamla seçilmesi hususunda üniversitelere büyük bir mes'uliyet tevaccüh eder. Bu husus müsabakalarla yapılmak icap eder: Zekâ ve kabiliyet testleri en müsait olanları tانتacaklar; anket ve mükâleme gibi diğer testler de onların hareketleri ve tabiatları üzerinde bilgiler vereceklerdir. Meselâ acımadan, ahlâkî sapıklık veya ahlaksızlık şüphesi altında olan namzetlerin tasfiyesi cihetine gidilecektir. Unutulmalıdır ki, dejenere iki idareciden, biri cahil ve diğeri münevverse, sonuncusu cemiyet için daha tehlikeli olacaktır; şu meşhur İran mısramının dediği gibi: "İlâmbayla mücehhez bir hürsüz, çaldığının seçimini çok iyi yapacaktır."

Bizi ilgilendiren üçüncü mes'ele metotların seçilmesidir. Müstakbel idarecilerin yetiştirilmesi için, Üniversiteler bunları nasıl seçeceklerdir? Kanaatime göre, onların ilk ihtimamı bir felâketten sakınmak olacaktır: Bu da meslek okulları tesisi suretiyle olacaktır. Bu hâdisede ele alınacak en emin şey, şüphesiz ki, bir diploma ile veya sureti mahsusada tertip edilmiş bir giriş imtihanı ile kâfi derecede bir umumi kültüre sahip olduğu tesbit edilen talebeleri almaktır. Bu seviyeye erişmemiş fakat idare veya sanayi sahası için hususî şartları haiz bulunan namzetlerle, yaşları veya sosyal durumları icabı kurların muntazam programlarını takip edemiyen, bununla beraber eğitim ve yetişmesini tamamlamayı arzulayan kimseler için, üniversitelerde hususî bir rejime tabi hususi kurlar tesis edilebilir.

Bir defa üniversiteye kabul edilen, âmme hayatının müstakbel idarecilerin yetiştirilmesi, iki safhayı ihtiva eder. Birinci safhada, hepsi için müşterek olan ve istedikleri meslekler hususunda tefrik yapılmaksızın, umumi karakteri olan serbest bir eğitime tabi tutulacaklardır. İkinci

cisinde, kendilerini hususî karakteri olan çalışmalara vereceklerdir.

Bilindiği gibi, üniversite talebelerinin muhtelif branşlara dağılması, daima çoğu zaman cemiyetin ihtiyaçlarına uygun düşmez. Bazı mesleklere hazırlayan branşlar tamamen dolu olduğu halde, diğerleri tamamen boştur. Öyle zannediyorum ki bu mahzurun en emin ve en haklı ilacı, namzetlere burs imtiyazları, askerî hizmetten kısmî veya umumi muafiyet tanımak, tahsillerinin sonunda diğer mesleklerde elde edilen paraya nazaran hissedilir derecede yüksek bir ücret vadetmek şartıyla kat'i olarak mecburi hizmet teminatını tanımak gibi ciddi avantajlar sağlamak suretiyle, namzetleri bu sonuncu branşlara teşvik etmek olacaktır. Bu tetbirleri tamamlamak için üniversite talebeleri girişlerinde, muhtelif mesleklere götüren branşlar hakkında tenvir edilmeli ve çıkışlarında da onların hususî ve umumi formasyonlarına uygun işi elde etmeleri hususunda kendilerine yardım edilmelidir. Bu mes'eledede, idarenin, sanayiın pek tabii olarak üniversitenin temsil edileceği, devamlı bir komitenin kurulması icap edecektir.

Baylar, burada, üniversiteler tarafından idare edilen ve talebelere kifayetli bir umumi kültür vermeğe tahsis edilen serbest eğitimin ehemmiyeti üzerinde ısrar etmeden geçemeyeceğim. Bu kanaatim mevcut telâkkiye aykırı görünmesine rağmen, zannediyorum ki, bu eğitim müstakbel idareciler için, bazı defa ihtisas eğitiminden daha faydalıdır. Hakikaten, bunu, bazı hallerde, geçte olsa mesleklerini icra ederlerken daha kolaylıkla ve daha iyi elde edebilirler; fakat diğerini ancak Üniversite verebilecek durumdadır. Böylece, serbest eğitim, ondan müstefit olanlara, muhtelif meslekler arasında, meselâ idare, endüstri ve diğer sahalarda arasında bir seçim yapmak kabiliyetini, büyük bir müşkilâta maruz kalmadan buraya intibak etmeyi öğretecektir. Zaten iyice anlaşıldığı ve

uygun bir tarzda idare edildiği takdirde; Bu eğitim bir anlayış elâstikiyeti sağlayacak, kısır görüşlülüğü, meslekî sapıklığı ve bilhassa cemiyetin yalnız alt tabakalarına mensup kimselerle değil, cemiyetin bütün sınıflarına mensup kimselerle daimî surette temasta bulunmak mecburiyetinde olan şahıslarda mevcut olan cansıkıcı kusurları önliyecektir.

Talebelerin üniversite hayatı, profesörlerle temas fırsatları, konferanslar ve münakaşalar genç zekâların eğitimini tamamlayacak, ve onlara bir delili sabırla takip etmek ve bir başkasının düşüncesini anlamayı denemek âdetini kazandıracaktır. Bunun gibi, spor kulüplerinde, toplantılarda, talebe cemiyetlerinde gazete ve periyodiklerde, konserlerin organizasyonunda, tiyatro temsillerinde gösterilen faaliyetler, müstakbel idarecilerin karakterlerinin teşekkülünde ve hayat realitelerine karşı hazırlanmalarında büyük bir faktördürler.

Burada yeni bir ihtimali nazarı itibare alacağız. Haklı olarak sık sık işaret edildiği gibi, "dünya durmadan küçülüyor" bundan çıkan netice şudur ki, istikbalde bir memleketin idarecileri diğer memleketlerde vukua gelen şeylere bigâne kalamıyacaklar ve dünya mes'elelerini anlamağa gayret sarfedeceklerdir. Beynelmîl karakteri haiz olan bu eğitimi, üniversitede olduğu kadar hiçbir tarafta lâyiki veçhile elde edemeyeceklerdir. Umumi karakteri haiz olan serbest eğitim ve program dışı faaliyetler, orada büyük mikyasta yer alacaklardır; talebe ve profesörler mübadelesi, üniversiteler arası spor müsabakaları, milletlerarası talebe toplantıları vesaire gibi diğer tetbirler, bunu itmam edecektir. Bu sahada, UNESCO ve milletlerarası üniversiteler derneğinin yardımları çok kıymetli olacaktır. Tabii üniversiteler bundan istifade etmekten mahrum edilmeyeceklerdir.

Malûmunuzdur ki, Baylar, üzerinde ısrar ettiğim, serbest eğitim ve program dışı faaliyetler, her tarafta aynı tarzda

ve aynı derecede ele alınmamışlardır. Bu faaliyetlerle, bazı memleketlerde kolaylıkla ve mahzursuz bir tarzda meşgul olduğu haldé, içtimai, ve siyasi tekâmül içinde bulunan diğer memleketlerde, bu mes'eleler büyük güçlükler arz ederler ve bazı üniversite makamları için, ciddi bir problem teşkil ederler.

Hakikaten, programların hazırlanmasında ve metotların seçilmesinde, bütün üniversiteler için aynı olan umumi ve rijit kaideler vazetmek kolay değildir. Muhtelif yerlerde bulunan üniversiteler, aynı olmıyan problemlerle karşı karşıyadırlar ve aynı olmıyan vasitalara maliktirler. Bu şartlar ihmal edilemezler. İleri cemiyetlere mensup bulunan -âmme hayatı kadrolarının muayyen zamandan beri mevcut olduğu ve normal bir tekâmül seyri takip eden yerlerde- üniversiteler dikkatli olmak mecburiyet ve durumdadırlar; aksine olarak diğerleri daha az ciddi olacaklardır. Bir misal bu mevzua ışık serpecektir.

Memleketimde, analfabetizmle mücadele etmek ve mecburi ve parasız eğitimi tesis etmek için, on iki sene evvel İran parlâmentosuna, takdim ettiğim bir kanun projesinde, muntazam tahsili olan öğretmenlerin yanısıra, tahsili ilk öğretim diplomasından sonra az sene ile temin edilen bir yardımcı öğretmenler kadrosu ihdasını tavsiye etmeğe mecbur oldum. Buna muhalif mebuslar tarafından teklif edilen bir çok tahrirler şöyle hülâsa edilebilir: "İlk tedrisatta, bundan böyle ancak üniversite tarafından verilmiş bir lisans diplomasını haiz olan kimselerle öğretim yapabileceğiz." Bu teklifi yapan mebuslara şu ifadelerle cevap verdim: "Çıkmazın başlangıcına gitmiyorsunuz beyefendi: Siz orada bulunduğunuz esnada, niçin öğretmenlerin hepsinin doktor veya profesör olması icap etmiyordu? Bu belki ulaşmak mecburiyetinde olduğumuz bir idealdir. Fakat, ilk tedrisat için, bir profesörler veya hattâ üniversite mezunlarından müteşekkil bir öğretim kad-

rosu kurmak ve memleketimizdeki anal-
fabetizmi yok etmek için, yüz seneden
fazla bir zamana ihtiyacımız vardır.”

Hakikaten, bu mebusun teklif ettiği
husus, bu gün dahi bir çok memleket-
lerin bile müsaade edemeyeceği bir lüks-
tür. Vakti şudur ki, pek yakında ziyaret
etmek fırsatını bulduğum ve ilk tedrisat
öğretmenleriyle orta tedrisat öğretmenle-
rinin aynı formasyonla yetiştiği bir kaç
Amerikan Üniversitesi bir tarafa bırakıl-
dığı takdirde, benim bildiğim her tarafta,
ilk eğitim öğretmenlerinin tahsil süresi
ve binnetice öğrettiği şeylerin kalitesi,
lise öğretmenlerine nazaran daha mah-
duttur.

Mevzuumu bitirmeden evvel, şahsî
tecrübemden çıkan ve fakat bu sefer
üniversite ile doğrudan doğruya alakalı
olan bir misali zikretmeye müsaade ediniz.

Tıp kadrosunun formasyonu Üniver-
sitelerin en mühim vazifelerinden biri-
dir; bunun içindir ki, tıp fakülte ve okul-
ları, üniversitenin daima en mühim kıs-
mını teşkil ederler. Bu formasyona itina
edilmelidir, niçin? Orta tahsilden sonra,
en az altı senelik bir tahsili ve bunu
takiben bir veya daha çok sene staj ve
ihtisası icap ettirmektedir.

Bazı memleketlerde, muntazam bir
tahsili haiz olan doktorların sayısı pek
mahduttur ve hiçbir tarzda bu memle-
ketlerin ihtiyaçlarına cevap vermez. Bu
hal İran'da böyle olmuştur ve böyle ol-
makta devam etmektedir. Biz, orada, bu
boşluğu doldurmak ve Sıhhat Vekâletine
ve Millete mümkün olduğu kadar kısa
bir müddet içinde meslek erbabı ve dok-
tor vermek için, “Behyar - Doktor muavini
veya hijyenist” ismini verdiğimiz yeni
bir kadro kurmak mecburiyetinde kaldık.
Bu Fransa'da, “Sağlık Komiseri” tâbir
edilen şeyin karşılığıdır.

Şüphesiz ki, diğer memleketler de ken-
dilerine has problemlerini buna benzer
tarzda halletmişlerdir.

Bundan çıkan netice şudur ki, Üni-
versitelerin ilmin yayılması ve ilerlemesine
yardım etmekten ibaret olan aslı vazife-
lerini yapabilmeleri ve Üniversite norm-
ların zayıflamasına mâni olmaları için,
âmme hayatı kadrolarının yetiştirilmesi
hususunda seçilecek metotlar mevzuunda,
muayyen bir hürriyet içinde hareket et-
mek mecburiyetindedirler. Hakikati halde
bu husus birinden diğerine değişen, imkân
ve ihtiyaçları takip etmek durumunda
bulunan muhtelif cemiyetlere aittir.

DISCOURS PRONONCÉE PAR LE Dr. A. A. SIASSI DE TAHRAN

Monsieur le Président, mes chers Collègues!

Avant de commencer mon exposé je crois devoir vous prévenir que je n'ai pas eu le temps de réfléchir beaucoup sur le thème proposé à nos débats car j'ai appris tardivement que j'aurai l'honneur de prendre la parole devant vous aujourd'hui.

L'aspect du thème général que nous avons à examiner pour le moment est, comme Monsieur le Président vient de l'annoncer, "le rôle des Universités dans la formation des dirigeants de la vie publique". Si, en abordant ce problème, nous jetons un coup d'oeil rapide sur l'évolution des établissements d'enseignement dans divers pays nous remarquons que presque partout ces établissements sont réservés au début aux enfants des personnalités influentes ou riches. Plus tard, à la suite de la diffusion des idées démocratiques, leur accès devient, petit à petit, également permis aux autres classes de la société. Enfin, un grand pas en avant est fait et l'enseignement obligatoire et gratuit s'établit dans les pays avancés dont quelques uns tendent même à l'heure actuelle à y inclure l'enseignement du second degré, gardant ainsi les enfants à l'école jusqu'à l'âge de 14, 16 et parfois 18 ans. Mais l'accès à l'enseignement supérieur semble encore, malgré le nombre croissant des bourses ("scholarships") accordées aux étudiants bien doués, dépendre beaucoup plus de la fortune que des aptitudes.

Il est évident que cette situation présente de sérieux inconvénients. D'abord il implique, comme on l'a justement fait remarquer, l'irrespect de l'égalité des droits; ensuite il laisse inutilisée une grande partie de la réserve des aptitudes de la société; enfin, il fait accaparer des positions importantes de la vie publique par des gens pour la plupart médiocres, et cela dans tous les domaines, y compris celui de l'éducation. En effet, combien nombreux ne sont-ils pas encore aujourd'hui, les médecins, les ingénieurs, les hommes de loi, les directeurs d'Administrations, les hommes politiques ..qui sont parvenus à ces positions que parce qu'ils ont eu les moyens matériels de poursuivre des études et d'obtenir, parfois en doublant et triplant les classes et les années, un diplôme ou un grade universitaire? Par contre, combien de gens doués mais pauvres n'ont-ils pas dû renoncer à l'enseignement supérieur et spécialisé qui auraient pu connaître une carrière brillante dans un domaine donné et rendre des services signalés à leur pays et à l'Humanité? Combien de génies même ne sont-ils pas ainsi étouffés dans l'oeuf?

Cet état de choses doit évidemment changer et l'accès aux Universités dépendre à l'avenir uniquement des aptitudes, la sélection des candidats se faisant, comme je l'expliquerai tout à l'heure, par voie de concours.

L'application de ce principe signifie, je le reconnais, la gratuité de l'Enseignement supérieur, impliquant de lourdes charges financières pour les Etats. Mais je ne doute pas que l'évolution de l'enseignement, dont la marche ne pourra s'arrêter, les amène tôt ou tard, à y consentir. Déjà quelques-uns d'entre eux ont atteint ce stade. Comme exemple, je ne citerai que mon pays. En Iran, en effet, l'enseignement supérieur, aussi bien que l'Enseignement des deux premiers degrés, est presque gratuit. Les étudiants, pour tous les frais d'inscription et d'études, ne paient que 500 à 1000 Rials, soit 6 à 12 Dollars par an, autant dire rien. Et encore il y a un grand nombre d'exemptions et aussi une importante aide financière accordée aux étudiants doués, mais nécessiteux, en vue de leur permettre de subvenir à leurs besoins.

Ce qui précède montre clairement ma position quant à la question de savoir s'il y a lieu de dispenser des études universitaires aux futurs dirigeants de la vie publique. Je crois fermement que c'est un droit incontestable pour la Société que d'exiger que ceux qui se chargent de la servir soient choisis parmi ses membres les plus intelligents et les plus instruits. La formation de ceux-ci doit être assurée soit par l'Université elle-même, soit, comme c'est parfois le cas, par des Ecoles spéciales pourvu que leurs programmes soient soumis à une révision par un Comité d'experts au courant des études, des normes et de la vie universitaires.

Ici trois questions se posent auxquelles il faudra répondre. Ce sont :

1°) Est-ce que les études et la vie universitaires sont utiles à la formation des futurs dirigeants de la vie publique?

2°) Est-ce que l'Université a le devoir et les moyens de leur procurer ces études et cette vie?

3°) En cas de réponse affirmative à la deuxième question, comment les Uni-

versités devront-elles s'y prendre pour remplir cette mission?

Ma réponse à la première question est, sous certaines réserves, affirmative, et cela en dépit de l'avis contraire d'un bon nombre de politiciens, et d'hommes d'affaires qui ne sont pas passés par l'Université. Car s'il y a des dirigeants de la vie publique qui, honnêtement, regrettent d'avoir manqué des études universitaires qui les auraient aidés dans leur carrière, il y en a aussi qui non seulement ne semblent pas s'en chagriner, mais s'en réjouissent et s'en flattent. Ils prétendent que l'Université ne forme que des théoriciens et des idéalistes, qu'elle pousse les gens en marge de la vie réelle et quelle les rend, par suite, incapables d'en comprendre et d'en résoudre les problèmes.

Il est évident que cette critique est bien tendancieuse et ne peut nullement changer notre façon de voir. Car, en affirmant que les études universitaires sont utiles à la gestion des affaires de la société, nous n'entendons pas reprendre la théorie platonicienne qui veut que les affaires de l'Etat ne soient confiés qu'aux seuls philosophes ou qu'aux seuls politiciens philosophes. Nous admettons, au contraire, que l'intimité avec le monde des idées, la connaissance de l'immuable et de l'éternel, pourraient peut-être suffire pour gouverner une cité idéale, telle qu'elle est décrite par l'illustre philosophe grec, mais non pas les sociétés et les pays tels qu'ils existent réellement aujourd'hui.

En d'autres termes, la critique mentionnée plus haut pourrait à la rigueur s'appliquer aux philosophes sortant de l'Académie de Platon, mais non pas aux gradués des Universités modernes qui, suivant la discipline choisie, se trouvent être dans les hôpitaux, dans les laboratoires, dans les ateliers et usines, dans les champs et dans l'Administration en contact continu avec les réalités de la vie. Dans l'université même ils se livrent

à des activités "hors programme" qui sont, pour la formation des futurs dirigeants, d'un intérêt incontestable. Au surplus les faits sont là qui infirment la critique dont il s'agit. On sait, en effet, que depuis plus d'un siècle les hauts emplois de la vie publique ont été parfois, dans certains pays, tels que l'Angleterre, les Etats-Unis d'Amérique, la France, occupés par des diplômés d'Université et que ces pays n'ont pas eu à s'en plaindre. Dans l'administration de mon propre pays, les personnalités de formation universitaire se sont toujours distinguées par l'efficacité de leur action. Dans le parlement iranien, bien que leur nombre fut limité jusqu'ici, leur influence a toujours été très grande.

Passons maintenant à la deuxième question relative à l'obligation éventuelle des Universités à la formation des dirigeants de la vie publique. Ici encore il semble qu'une réponse affirmative s'impose, car en plus des considérations concernant les devoirs des Universités à l'égard de la Société et ses besoins - devoirs sur lesquels je n'insisterai pas, - il y a une raison d'ordre et d'intérêt particuliers qui intervient et qui pousse les Universités à prendre à charge la formation des cadres de la vie publique. En d'autres termes, celles-ci auraient à s'imposer cette tâche au cas même où elles ne viseraient que leurs fonctions essentielles, qui consistent, comme on sait, à dispenser les hautes études et à faire avancer la science.

En effet, pour que les Universités soient à même d'accomplir comme il convient ces fonctions essentielles, il leur faut disposer de moyens suffisants, de locaux appropriés, des laboratoires convenablement équipés, des bibliothèques bien garnies et des maîtres qualifiés, en un mot des crédits adéquats pour se procurer tout cela. Or, une société dont l'administration et la politique sont détenues et gérées par des hommes ignorants ou incompréhensifs à l'égard des Institutions

scientifiques et culturelles ne saurait mettre à la disposition de celles-ci les crédits nécessaires à l'accomplissement de leur haute mission. Aussi, dans l'intérêt même de la science, les Universités ne ne devront-elles pas rester indifférentes quant à la formation des cadres de la vie publique.

Voilà encore, pensons-nous, jusqu'à une certaine mesure, l'explication de l'intérêt témoigné par des Universitaires aux charges publiques dont ils assument parfois la responsabilité. J'en connais qui font de la politique, se font élire au parlement ou nommer membres des gouvernements.

Chaque fois que je leur ai reproché leur conduite et fait remarquer la quasi-incompatibilité de leur mission éducatrice et scientifique avec la politique, ne fût-ce qu'à cause du temps matériel que celle-ci leur prend, j'ai toujours obtenu à peu près la même réponse que voici: "Jusqu'à quand nous laisserions-nous gouverner par la médiocrité, par... excusez-moi le mot, je ne fais que citer - par des crétins ou des corrompus qui ne comprennent rien ou qui, en tous cas, ne nous comprennent pas, nous?"

Le fait est que les gouvernements - dont un certain nombre de membres, il faut reconnaître, bien que n'ayant pas fait d'études universitaires se trouvent être des hommes politiques éminents - le fait est que les gouvernements n'ont pas l'habitude d'apprécier à leur juste valeur les services que le corps enseignant à la société. Dans tous les pays où il m'a été donné de faire des investigations à ce sujet, y compris le plus fortuné d'entre eux - j'ai nommé les Etats-Unis d'Amérique, j'ai constaté que le salaire des professeurs d'Université était relativement inférieur à ce qu'ils auraient pu gagner, avec moins de science, dans d'autres emplois.

En Iran, pendant les douze dernières années, une sérieuse augmentation de salaire et de prérogatives a été accordée

au corps enseignant et cela toujours grâce à l'action efficace des Unoversitaires siégeant au Parlement ou détenant un portefeuille ministériel dans le gouvernement, tant il est vrai "qu'on n'est jamais miex servi que par soi-même."

Ne croyez pas, Messieurs, que je suis d'avis d'encourager les professeurs au cumul des fonctions: ce serait faire du tort à l'enseignement et à l'avancement de la science. Mais j'estime qu'il leur incombe, pour les raisons invoquées, le devoir de procéder à la formation des hommes politiques, et, d'une façon générale, des dirigeants de la vie publique.

Je reconnais que c'est là une grande responsabilité pour les Universités qui auront à apporter, dès le début un soin particulier à la sélection candidats. Celle-ci devra se faire par voie de concours: des tests d'intelligence et d'aptitude feront connaître les mieux doués; d'autres tests ainsi que des enquêtes et des interviews donneront des indications utiles sur leur caractère et leur moralité. Il y a ure lieu, pensons-nous, d'écarter impitoyablement les candidats soupçonnés de déformation morale, de corruption. On n'oubliera pas que de deux dirigeants corrompus, l'un ignorant et l'autre instruit celui-ci sera de beaucoup plus dangereux pour la société, car comme le dit ce fameux vers persan: چو دُرُدی با چراغ آید « Le voleur muni d'une lanterne fera meilleur choix de ce qu'il vole. »

La troisième question qui nous intéresse est le choix des méthodes. Comment les Universités devront-elles s'y prendre pour la formation des futurs dirigeants? Leur premier soin, à mon sens, devra être d'éviter un écueil: celui de se constituer en écoles professionnelles. La précaution la plus sûre à prendre à cet effet, serait, certes, de n'admettre comme étudiants que ceux qui possèdent déjà une instruction générale suffisante, sanctionnée par

un diplôme ou par examen d'entrée approprié. Pour ceux des candidats qui n'ont pas atteint ce niveau mais qui montrent des dispositions particulières pour l'administration ou l'industrie, ainsi que pour ceux dont l'âge ou la situation sociale ne permet pas de suivre programme régulier des cours et qui aspirent cependant à un complément d'instruction et d'éducation, des cours particuliers avec un régime spécial pourraient être créés dans les Universités.

La formation des futurs dirigeants de la vie publique, une fois qu'ils auront été admis à l'Université, comportera deux étapes. Dans la première, ils recevront un enseignement libéral de caractère général qui sera commun à tous, sans distinction des carrières auxquelles ils aspirent. Dans le deuxième, ils s'adonneront aux études de caractère plus spécialisé.

Nous savons que la répartition des étudiants dans les diverses disciplines ne correspond pas toujours aux besoins réels de la société. Certaines disciplines préparant aux carrières déjà encombrées sont très courues par les candidats, alors que d'autres se trouvent de plus en plus désertées. Il semble que le remède le plus sûr et le plus juste à cet inconvénient serait de pousser les candidats vers ces dernières disciplines en leur offrant des avantages sérieux, tels que l'octroi des bourses, l'exemption partielle ou totale du Service Militaire, l'assurance formelle donnée aux candidats concernant leur engagement, à la fin de leurs études avec un salaire sensiblement supérieur à celui obtenu dans d'autres carrières... Pour compléter ces mesures, il faudrait que les étudiants, dès leur entrée à l'Université, soient guidés dans le choix des disciplines conduisant aux diverses carrières et être, à leur sortie, assistés pour obtenir l'emploi correspondant à leur formation générale et spécifique. A cet effet, un Comité permanent devrait être créé où seraient

représentées l'Administration, l'Industrie et, bien entendu, l'Université.

Je ne puis, Messieurs, m'empêcher d'insister ici sur l'importance de l'enseignement libéral dispensé par les Universités et destiné à donner aux étudiants une culture générale suffisante. Je considère, bien que cela puisse paraître paradoxal, que cet enseignement est parfois plus utile aux futurs dirigeants que l'enseignement spécialisé. En effet, celui-ci, ils pourront dans certains cas l'acquérir aisément et mieux encore plus tard au cours de l'exercice de leurs fonctions, alors que celui-là c'est l'Université seule qui est en mesure de le leur donner. Ainsi, l'enseignement libéral fournit à ceux qui en auront bénéficié, l'aptitude de choisir entre plusieurs carrières, aussi bien dans l'Administration et l'Industrie que dans d'autres domaines, et de s'y familiariser sans grande difficulté. Au surplus, cet enseignement bien conçu et convenablement dispensé, donnera de la souplesse à l'esprit; il préviendra les courtes vues, la déformation professionnelle..., défauts gênants chez tout le monde et, en particulier, chez ceux qui auront à se trouver constamment en contact non seulement avec des subordonnés mais avec des gens appartenant à toutes les classes de la société.

La vie universitaire des étudiants, les occasions de contact avec professeurs, les conférences et causeries contradictoires complètent l'éducation des jeunes esprits, leur donnent l'habitude de suivre avec patience un argument et d'essayer de comprendre la pensée d'autrui. De même les activités déployées dans les clubs sportifs, dans les Associations et Conseils d'Etudiants, dans la publication de journaux et périodiques, dans l'organisation des concerts et des représentations théâtrales, sont autant de facteurs de nature à contribuer à la formation du caractère des futurs dirigeants et à les préparer aux réalités de la vie.

Ici nous aurons à tenir compte d'une nouvelle considération. Comme on l'a souvent fait remarquer avec raison "le monde se rapetisse sans cesse". Il en résulte, entre autres, que les dirigeants d'un pays ne sauraient à l'avenir se désintéresser de ce qui se passe dans les autres pays et ne pas tâcher de comprendre les problèmes mondiaux. Cette éducation de caractère international, nulle part ils ne pourront mieux la recevoir qu'à l'Université. L'enseignement libéral de caractère général et les activités hors programme y pourvoient en grande partie; d'autres mesures la compléteront, telles que l'échange d'étudiants et de professeurs, les compétitions sportives interuniversitaires, l'association internationale des Etudiants, etc... A cet effet, l'assistance de l'UNESCO et de l'Association Internationale des Universités sera très précieuse. Les Universités ne manqueront certes pas d'en profiter.

Vous n'ignorez pas, Messieurs, que l'enseignement libéral et les activités "hors programme", sur lesquels je me suis permis d'insister, ne sont pas procurés partout de la même façon et au même degré. Pour ce qui est de ces activités, elles s'exercent aisément et sans inconvénient dans certains pays, alors que dans d'autres qui se trouvent en pleine évolution politique et sociale elles comportent des difficultés et constituent parfois un grave problème pour les autorités Universitaires.

En vérité, il n'est pas aisé d'ériger pour toutes les Universités des règles générales et rigides quant à l'élaboration des programmes et au choix des méthodes. Les Universités se trouvent dans des milieux différents, sont aux prises avec des problèmes et disposent des moyens qui ne sont pas les mêmes. Ces conditions ne sauraient être négligées. Certaines Universités appartenant à des sociétés très avancées - ou tous les cadres de la vie publique existent déjà depuis un certain temps et évoluent normalement-

peuvent et parfois doivent être exigeantes : d'autres au contraire, auront à se montrer moins sévères. Un exemple jettera plus de lumière sur cette question.

En vue de lutter contre l'analphabétisme et d'établir l'enseignement obligatoire et gratuit dans mon pays, je présentais au Parlement iranien, il y a 12 ans, un projet de loi où j'avais dû préconiser à côté d'Instituteurs de formation régulière, un cadre provisoire d'Instituteurs - adjoints dont la formation, pour ainsi dire en série, pouvait être assurée en peu d'années après le Certificat d'Etudes Primaires. Un des nombreux amendements proposés par les Députés de l'opposition était ainsi libellé : "Dans les Ecoles primaires ne pourront enseigner à l'avenir que les maîtres munis du diplôme de licence délivré par l'Université." - Au député qui avait fait cette proposition je répondis en ces termes : "Vous n'allez pas du bout de la fourchette, Monsieur ! Pendant que vous y êtes pourquoi ne pas exiger que les maîtres d'école fussent tous des docteurs ou des agrégés. C'est peut-être un idéal vers lequel nous devrions tendre. Mais pour former un cadre de maîtres agrégés ou même licenciés pour l'enseignement primaire et chasser l'analphabétisme de notre pays il nous faudrait plus de cent ans."

En vérité, ce que ce député proposait se trouve être, encore aujourd'hui, un luxe que même les pays les plus avancés ne peuvent se permettre. En fait, à part quelques Universités américaines que j'ai eu la bonne fortune de visiter récemment et où les maîtres de l'Enseignement primaire reçoivent la même formation que ceux de l'Enseignement secondaire, partout ailleurs, à ma connaissance, la durée des études des premiers et, par suite, la qualité des choses qu'ils apprennent sont plus limitées que celles exigées des professeurs de Lycée.

Permettez-moi, avant de terminer, de citer un autre exemple, toujours tiré de mon expérience personnelle, mais cette fois en rapport plus direct avec l'Université.

La formation du cadre médical est une des tâches les plus importantes des Universités, puisque les écoles et les Facultés de Médecine en font presque toujours partie intégrante. Cette formation doit être très soignée et pour cause ! Elle comporte, après les études secondaires au moins six années d'études et parfois une ou plusieurs années de stage et de spécialisation.

Or, dans certains pays le nombre des médecins de formation régulière est très limité et ne répond nullement aux besoins de ces pays. Cela a été et continue d'être le cas de l'Iran où, pour combler cette lacune et donner dans le plus bref délai possible du personnel spécialisé et des médecins au Ministère de l'Hygiène publique et à la Nation, nous avons dû créer un nouveau cadre auquel nous avons donné le nom de "Behyar" - médecin-adjoint ou "hygiéniste". Cela correspond à ce qu'en France on appelle Officier de santé.

D'autres pays ont sans doute résolu leurs propres problèmes de façon semblable.

Il résulte de ce qui précède que les Universités tout en ayant bien en vue leurs fonctions essentielles qui sont, je le répète, la diffusion de la science et la contribution à son avancement, tout en ayant soin de ne pas permettre que les normes universitaires soient baissées, devront jouir d'une certaine liberté quant au choix des méthodes à employer pour la formation des cadres de la vie publique. Elles appartiennent, en effet, aux sociétés différentes dont elles en peuvent ignorer les besoins et les possibilités qui varient des unes aux autres.

Fiyatı: 100 Kr.
